

26 • joulukuu 2015

SATAKUNNAN talous

nykytila ja lähiajan näkymät

Turun yliopisto
University of Turku

Turun kauppakorkeakoulu
TURKU SCHOOL OF ECONOMICS

SUHDANNEKUVA

Teksti: Saku Vähäsantanen

Satakunnan talouden vuoden 2015 ensimmäistä puoliskoa leimaa teollisuuden merkittävä alakohtainen vaihtelu. Kehitystä varjosti etenkin meriteollisuuden vaikeudet. Teollisuuden liikevaihto kasvoi silti vielä vähän. Elintarviketeollisuus ja metsäteollisuus pystyivät vielä lievään nousuun, mutta kemianteollisuuden laskukierteelle ei näy loppua. Teknologiateollisuuden liikevaihdon kasvukin tasaantui selvästi ja ilman metallien jalostuksen kasvua tukevaa värimetallien hintojen nousua ala olisi painunut pakkaselle. Koneiden ja laitteiden valmistuksen liikevaihto romahti keväällä lähinnä meriteollisuuden vaikeuksien vuoksi. Myös maakunnan telakoiden toiminta hiipui alkuvuonna huomattavasti. Metallituotteiden valmistuksenkin liikevaihto alkoi jälleen laskea. Satakunnan teollisuuden yhteenlasketun viennin arvo supistui metallialojen viennin laskun myötä. Rakentamisen suhdannekuva pysyi edelleen selvästi tavanomaista vaisumpana. Palvelualojen alkuvuosi näyttäytyi sekin keskimääräistä harmaampana. Tosin liike-elämän palveluiden uusi nousu näyttäisi käynnistyneen vahvana. Sen sijaan kaupan liikevaihto aleni jälleen. Talouden palkkasumma laski henkilöstön supistuttua lähes jokaisella päätoimialalla. Lähiajan näkymiin on virinnyt lievää toiveikkuutta mm. pk-yritysten suhdannenäkymien voimakkaan kohenemisen myötä.

Lähiajan näkymät

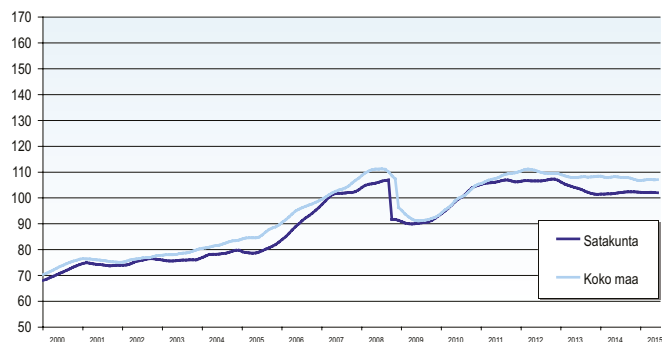
Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) mukaan maailmantalous elää vaihtelevia aikoja. Alueelliset erot ovat yhä suuria. Teollisuusmaiden talouskasvu on vahvistumassa, mutta kehittyvien talouksien näkymät ovat aiempaa maltillisempia. Tämä johtuu mm. raaka-aineiden hintojen laskusta sekä poliittisesta kehityksestä. Yhdysvaltojen ja Britannian kasvu on länsimaiden parasta luokkaa tällä hetkellä. IMF:n mukaan maailmantalous kasvaa tänä vuonna 3,1 %, mikä on hieman vähemmän kuin edellisenä vuonna. Ennustetaan on rukattu vähän alaspäin kevään arvioon verrattuna. Ensi vuonna kasvu kuitenkin nopeutuu 3,6 %:iin. Teollisuusmaiden nousu ylittää pariin prosenttiin kuluvana vuonna ja ensi vuonnakin lähes samaan, 2,2 %:iin. Euroalueen kasvu jää 1,5 %:n luokkaan tä-

nä ja ensi vuonna. Maailmantalouden nousu tukeutuukin vahvasti kehittyviin talouksiin, joiden kasvu tosin putoaa tänä vuonna neljään prosenttiin edellisvuoden 4,6 %:sta. Vuodelle 2016 povataan kuitenkin hienoisista nopeutumista 4,5 %:iin. Vahvimmat näkymät sijoittuvat Kaukoitään. Suomen vuoden 2015 kokonaistuotanto kääntyy IMF:n mukaan varovaiseen 0,4 %:n nousuun, kun viime vuonna laskua kirjattiin vielä saman verran. Orastava kasvu ei silti saane juuri uutta puhtia, sillä ensi vuoden ennuste jää vain 0,9 %:iin.

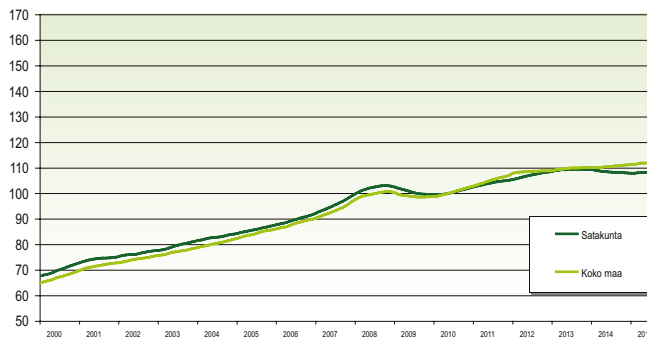
Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) lokakuun lopun luottamusindikaattorit osoittavat, että maamme yritysten luottamus talouteen on yhä heikko. Suhdanne tilanne kuitenkin koheni lokakuussa edelliskuuhun verrattuna. Teollisuudessa luottamus koheni vähän,

koska valmiiden tuotteiden varastot supistuivat. Tuotanto-odotukset ja tilauskanta ovat kuitenkin edelleen vaatimattomat. Rakentamisen luottamus toipui lokakuun aikana yli tavanomaisen tason, jota ei ole ylitetty yli kolmeen vuoteen. Palvelualojen näkymät ovat pienestä noususta huolimatta alle tavanomaisen. Vähittäiskaupan luottamus matalaa yhä lähellä pohjalukemia ja alan suhdanteet ovat pysyneet edelleen alle pitkäaikaisen keskiarvon.

Suomen Yrittäjien ja Finnveran syksyn pk-yritysbarometrin mukaan maamme pk-yritysten näkemykset lähiajan suhdannekehityksestä ovat aiempaa myönteisempiä, sillä muutokset näkymissä ovat kevään 2015 barometriin verrattuna selvät. Talouden aallonpohja näyttäisi olevan meneillään, joten uuden nousun odotetaan lähtevän vähitellen

Liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

Palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

käyntiin. Lähiajan näkymiä luotaava saldo- luku kipusi arvoon yhdeksän pohjautuen odotuksiin viennin vedon vahvistumisesta. Nousua kevääseen 2015 verrattuna on peräti 16 yksikköä. Pk-yrityksistä lähes joka kolmas arvioi suhdanteiden paranevan seuraavan vuoden aikana ja enää vajaa viidennes arvioi niiden huonontuvan. Satakunnassa lähiajat nähdään hieman synkempinä, joskin huomattavaa parannusta on tapahtunut kuluneen puolen vuoden sisällä. Saldoluku onkin kohonnut maan keskiarvoa voimakkaammin, kevään -16:sta syksyn +3:een. Henkilöstömäärissä laskua ja nousua odottavia on yhtä paljon, joten saldoksi jää nolla. Tämäkin on aiempaa parempi. Satakunnassa odotukset ovat myönteisiä mm. liikevaihdossa, vakavaraisuudessa, tilausten määrässä sekä kapasiteetin käyttöasteessa. Sen sijaan huolestuttavas-

ti vientiin ja erityisesti investointeihin odotetaan yhä heikennystä.

Vuoden 2015 tammi-kesäkuun talouskehitys

Satakunnan talouden vuoden 2015 ensimmäistä puoliskoa leimaa teollisuuden merkittävä alakohtainen vaihtelu. Teollisuuden liikevaihto kasvoi silti vielä vähän, mutta työntekijämäärä supistui yhä huomattavasti. Elintarviketeollisuus ja metsäteollisuus pystyivät vielä lievään nousuun, mutta kemianteollisuuden laskukierteelle ei näy loppua. Teknologiateollisuuden liikevaihdon kasvukin tasaantui selvästi ja ilman metallien jalostuksen kasvua tukevaa värimetallien hintojen nousua koko ala olisi painunut pakkaselle. Korkean tuottavuuden koneiden ja

>>

26 • joulukuu 2015

Suhdannekuva	2
Teollisuus	6
Palvelut	13
Satakunnan meriklusteri, Kokemäenjokilaakson teollisuusvyöhyke ja Meri-Porin M20-teollisuuspuisto	16
Luovat alat	18
Rakentaminen	19
Alueellinen ennakoiva hyvinvointimittaristo	20

SATAKUNNAN SUHDANNEKEHITYS

PLUSSAT

- + Metallien jalostuksen liikevaihto vahvassa nousussa
- + Elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistus jälleen kasvupolulla
- + Metsäteollisuuden liikevaihto ja vienti pienessä nousussa
- + Elintarviketeollisuus yhä loivassa kasvussa, joskin kevät jäi poikkeuksellisen heikoksi
- + Liike-elämän palvelut vauhdissa liikevaihdon reippaan nousun myötä

MIINUKSET

- Koneiden ja laitteiden valmistuksen liikevaihto sakannut
- Meriteollisuus laskussa osin telakoiden toiminnan hiipumisen myötä
- Teknologiateollisuuden viennin arvo taittunut laskuun
- Kemianteollisuuden liikevaihto supistunut yhä tuntuvasti
- Työllisyys heikentynyt selvästi etenkin teollisuudessa ja rakentamisessa
- Kaupan liikevaihto kääntynyt loivaan alamäkeen

Katsauksessa liikevaihdon, palkkasumman ja viennin kehitystä on kuvattu Tilastokeskuksen asiakaskohtaisen suhdannepalvelun tuottamalla indeksisarjoilla. Indeksisarjat kuvaavat tarkasteltavan muuttujan (esim. liikevaihto) kehitystä suhteessa perusvuoteen 2010. Indeksisarjojen tulkinnassa olennaista on, minkä kahden ajankohdan välistä kehitystä arvioidaan. Esimerkiksi mitä alemmalta (perusvuotta alemmalta) tasolta indeksisarja lähtee vuonna 2005, sitä nopeampaa kasvu on ollut vuosien 2005–2010 välisenä aikana. Trendikuvioiden tarkastelussa on lisäksi huomioitava, että niiden loppuosa saattaa tarkistua (revisoitua) tulevien kuukausitietojen päivittämisen jälkeen. Muut katsauksessa esitetyt tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen ja Satakunnan ELY-keskuksen tuottamiin tilastoihin. Katsauksessa on hyödynnetty myös eri toimialajärjestöjen ja ennustelaitosten asiantuntemusta.

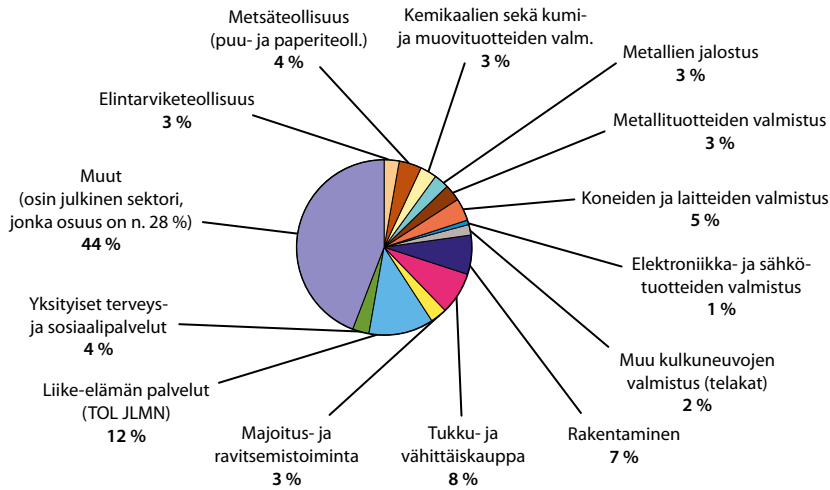
PÄÄTOIMITTAJA: Saku Vähäsantanen

KIRJOITTAJAT:

Ari Karppinen
Merja Mannelin
Paavo Okko

JULKAISIJA: Turun yliopiston
kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö

TAITTO: 400 kepposta Oy, Tiina Liivola

Satakunnan palkkasumman jakauma v. 2014

Satakunnan palkkasumma (milj. €) toimialoittain v. 2014, luvut ovat arvioita

Elintarviketeollisuus	87
Metsäteollisuus (puu- ja paperiteollisuus)	113
Kemikaalien sekä kumi- ja muovituotteiden valmistus	87
Metallien jalostus	86
Metallituotteiden valmistus	92
Koneiden ja laitteiden valmistus	138
Elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistus	17
Muu kulkuneuvojen valmistus (telakat)	46
Teknoliateollisuus (TOL 24-30)	380
Meriklusteri	159
Kokemäenjokilaakson teollisuusvyöhyke	376
M20-teollisuuspuisto	50
Koko teollisuus (TOL BCD)	856
Rakentaminen	201
Tukku- ja vähittäiskauppa	241
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	76
Liiketoimintapalvelut (TOL JLMN)	344
Luovat alat	141
Yksityiset terveys- ja sosiaalipalvelut	105
Kaikki toimialat yhteensä	2 945

>> laitteiden valmistuksen liikevaihto romahti keväällä lähinnä meriteollisuuden vaikeuksien vuoksi, mikä juontaa juurensa mm. öljyn halvan hinnan kutistamaan alan laitteiston kysyntään. Myös maakunnan telakoiden toiminta hiipui alkuvuonna huomattavasti. Metallituotteiden valmistuksenkin liikevaihto alkoi jälleen laskea. Sen sijaan elektroniikka- ja sähkötuoteteollisuus näyttäisi pääseen kestäväälle kasvupolulle, mutta ala ei pienen kokonsa vuoksi juuri kykene vaikuttamaan teknoliateollisuuden suuntaviivoihin. Satakunnan teollisuuden yhteenlasketun viennin arvo alkoi supistua, sillä metallialojen vienti taittui laskuun pääosin konepajojen ja telakoiden hankaluuksien myötä. Sen sijaan metsäteollisuuden viennin arvo alkoi kohota mm. sellun käytyä hyvin kaupaksi maailmalle.

Rakentamisen suhdannekuva pysyi tämän vuoden tammi–kesäkuussa edelleen selvästi tavanomaista vaimumpana. Liikevaihto ja henkilöstömäärä putosivat yhä tuntuvasti. Ainoastaan korjausrakentaminen näyttäisi tukevimmin kannattelevan alaa, mikä ei kuitenkaan kyennyt patoamaan tarvetta työntekijöiden supistamiselle. Palvelualojen alkuvuosi näyttäytyi sekin tavanomaista harmaampana ja henkilöstövähennyksetkin jatkuivat yleisesti. Tosin liike-elämän palveluiden uusi nousu näyttäisi käynnistyneen vahvana, vaikka alan tarjoamia suunnittelu- ja tukipalveluja käyttävien teollisuuden ja rakentamisen suhdannetilä pysyi edelleen sameana. Majoitus- ja ravitsemistoimintakin onnistui luomaan jälleen pientä kasvua ostovoiman hiipumisesta huolimatta. Sen sijaan kaupan liikevaihto aleni jälleen.

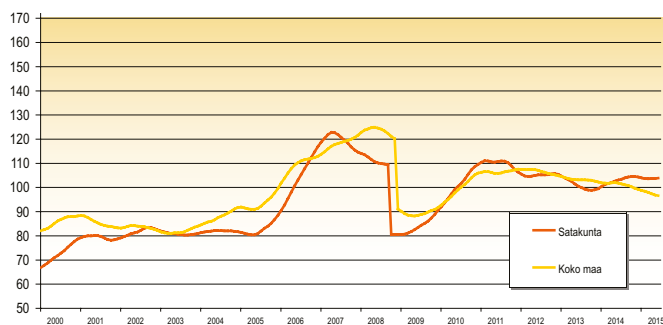
Tilastokeskuksen tuoreimpien suhdannetilastojen mukaan Satakunnan yritysten yhteenlaskettu liikevaihto kohosi vuoden 2015 tammi–kesäkuussa 0,4 % korkeammaksi kuin vastaavalla ajanjaksolla vuonna 2014. Kasvu pysyi tasaisena koko ensimmäisen vuosi-

puoliskon ajan. Liikevaihdon nousu onnistui 48 %:lta maakunnan yrityksistä ja yli 15 %:n kasvun saavutti 32 % alueen yrityskannasta. Yli 20 henkilöä työllistävien yritysten liikevaihto kasvoi alkuvuonna vajaan prosentin pääosin suurten teollisuuslaitosten loivan nousun ansiosta. Sen sijaan alle viiden työntekijän yritysten liikevaihto putosi runsaan prosentin ja 5–20 henkilön yrityksissä se pysytteli ennallaan.

Liikevaihto pysyi alueella siten yhä kasvusuunnassa pääosin metallien jalostuksen huiman nousun ansiosta. Silti alan tuotantomäärä ei juuri liene muuttunut, joten maakunnan kokonaistuotanto on todennäköisesti alkuvuoden aikana supistunut, mihin viittaa osaltaan palkkasumman sekä työntekijämäärien aleneminen. Satakunnan yritysten maksama palkkasumma jäi vuoden 2015 tammi–kesäkuussa 1,1 % matalammaksi kuin vastaavaan aikaan vuotta aiemmin. Se on suoraa seurausta henkilöstön leikkauksista. Palkkasumma supistui tuntuvasti maakunnan teollisuudessa ja siinä etenkin metallialoilla telakoiden romahduksen vuoksi. Myös muualla teknoliateollisuudessa metallien jalostusta lukuun ottamatta palkkasumma pieneni hieman. Elintarvike- ja metsäteollisuudessa palkkasumma kohosi jonkin verran merkkinä olosuhteisiin nähden kohtuullisesta työllisyyskehityksestä. Kemianteollisuudessa ja

rakentamisessa palkkapotti pieneni yhä voimakkaasti. Palveluissa palkkasumma sen sijaan kohosi yleisesti hieman.

Valtakunnallisesti teollisuus menestyi alkuvuonna vielä Satakuntaakin heikommin, mikä painoi kaikkien toimialojen yritysten yhteenlasketun liikevaihdon 1,1 % alemmaksi vuotta aiemmasta. Vienti supistui selvästi. Kompastuskivenä on yhä elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistus, jonka uutta suuntaa ei näytä löytyvän. Sen sijaan tärkeä koneiden- ja laitteiden valmistus vaikuttaisi saaneen tuulta siipiensä alle. Metallituotteiden valmistuksen liikevaihto laski vähän, mutta metallien jalostuksessa syntyi kiivasta kasvua Satakunnan tapaan, mikä sekin tosin perustuu hintojen, eikä tuotantomäärien nousulle. Elintarviketeollisuus tarpoi syvässä suossa toisin kuin Satakunnassa, kenties yleisen ostovoiman heikkenemisen ja Venäjän tilanteen vavavedessä. Metsä- ja kemianteollisuudessa syntyi taas hienoista kasvua. Rakentamisen liikevaihto oli vahvassa nousussa. Palveluissakin syntyi yleisesti kasvua, mutta kaupan kehitys sakkasi edelleen pahasti. Talouden palkkasumma kasvoi prosentin verran alkuvuonna edellisvuodesta, sillä teollisuudessa, rakentamisessa ja palveluissa kirjattiin pientä nousua huolimatta liikevaihdon yleisestä lamaannuksesta. Henkilöstömäärät lienevät silti supistuneet.

Viennin kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

Paavo Okko

Kansantaloustieteen professori emeritus |
Turun kauppakorkeakoulu | Turun yliopisto

Satakunta on sinnitellyt taantumassa muuta maata paremmin

Suomen kilpailukykyongelma on vakava. Emme ole päässeet mukaan euroalueella menossa olevaan elpymiseen. Viimeinen pisara ongelmien maljaan näyttää olleen Venäjän viennin supistuminen tänä vuonna. Suomi vie nyt vähemmän Venäjälle kuin Yhdysvaltoihin. Satakunnan vienti on pysynyt alkuvuonna entisellä tasolla, ja sek in on pa-

rempi suoritus kuin koko maan. Tämä kuvaa hyvin Satakunnan kehitystä viime vuosina. Maakunta lisäsi osuuttaan koko maan arvonlisäyksestä vuoden 2009 pohjalukemien jälkeen, ainakin vuoteen 2012 saakka.

Edellä sanottu on laiha lohtu, koska maakunnassa on muun maan tapaan menty kuitenkin lievästi alaspäin. Kilpailukyyn palautus olisi Satakunnan kaltaiselle vientimaakunnalle erityisen tarpeen. Kustannuskilpailukyyn korjaaminen on vaikeaa ja hidasta ilman devalvaatiota, mutta se on mahdollista. Vaikka osaaminen ja muut reaalisen kilpailukyyn tekijät ovat ratkaisevia maan kilpailumenestykselle, niitä ei voi korjata niinkään nopeasti kuin kustannustasoa. Kustannuskilpailukyyn parantaminen käy parhaiten palkkaratkaisun kautta, ja antamalla tilaa yrityskohtaiselle sopeutumiselle. Toivottavasti tässä on vihdoin päästy eteenpäin tämän katsauksen ilmestyessä.

Satakunnan teollisuus pärjäsi alkuvuonna muuta maata paremmin perinteisillä vah-

vuuksillaan teknologiateollisuudessa. Metallien jalostuksen liikevaihto kasvoi reippaasti ja muutkin alatoimialat olivat osin plussalla. Elintarviketeollisuus sekä puu- ja paperiteollisuus olivat samoin lievässä kasvussa. Telakkateollisuudessa on Satakunnassa nyt tunnetusti hankalampi tilanne kuin Turun seudulla. Rakentamisen vähäisyys on ollut alkuvuonna maakunnalle ongelma.

Taloussuutiset kertovat taantuman pitkittymisestä. Samalla kuitenkin kuullaan uutisia pörssiyritysten paranevista tuloksista. Tämä voi saada ajattelemaan, että maalla ei ole kilpailukykyongelmaa. Yhdistettynä huonoihin liikevaihto- ja vientilukuihin se kertoo kuitenkin juuri sen, että globaalissa kilpailussa on tärkeää pitää kotipesä kilpailukykyisenä. Muutoin yritykset turvaavat kannattavuutensa siirtämällä tuotantoa ulos maasta. Uutiset eivät valitettavasti ole kertoneet suurten talouspoliittisten ratkaisujen etenemisestä. Niitä täytyy nyt tulla, muuten luottamus ei palaa.

Työttömyys yhä kasvussa

Teksti: Merja Mannelin ja
Saku Vähäsantanen

Satakunnan yrityksissä työskenteli vuoden 2015 tammi-kesäkuussa 2,4 % vähemmän henkilöitä kuin samaan aikaan aiemmin. Teollisuudessa väkeä vähennettiin eniten, 5,6 %. Rakentamisessa laskua kirjattiin 1,8 % ja palveluissakin 0,8 %. Teollisuuden lasku syveni, mutta rakennus- ja palvelualoilla kurimus hellitti jo hieman.

Työttömyyden kasvu on jatkunut edelleen Satakunnassa. Tänä vuonna työttömiä työnhakijoita on ollut keskimäärin kuukaudessa noin 1 300 henkeä enemmän kuin vuosi sitten. Nuorten työttömien määrä on kasvanut tänä vuonna muuta työttömyyttä selvästi enemmän. Alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita on ollut keskimäärin kuukaudessa runsaat 300 henkeä enemmän kuin vuosi sitten. Erityisesti pitkäaikaistyöttömien määrä on lisääntynyt ja näyttää kasvavan edelleen. Pitkäaikaistyöttömiä on ollut lähes 600 enemmän kuin vuosi sitten.

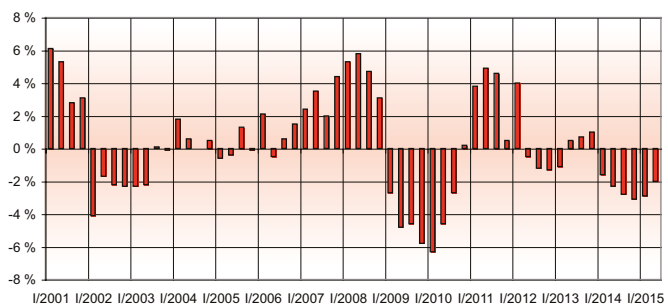
Myös lomautettujen määrä on lisääntynyt. Yt-neuvotteluja on käyty enemmän, mutta

irtisanomisia on ollut suunnilleen yhtä paljon kuin vuosi sitten. Alueen suurimmat yt-neuvottelut ja irtisanomiset ovat tänä vuonna koskeneet kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistusta sekä koneiden ja laitteiden valmistusta.

Työttömien määrä on lisääntynyt tänä vuonna kaikilla aloilla. Suhteellisesti suurinta kasvu on ollut johtotehtävissä sekä palvelu- ja myyntityössä. Suhteellisesti pienintä lisäys on ollut erilaisissa avustavissa tehtävissä. Positiivista on, että avoimet paikat ovat lisääntyneet tänä vuonna. Avoimia työpaikkoja on ollut tänä vuonna keskimäärin kuukaudessa runsaat 100 paikkaa enemmän kuin viime vuonna. Eri aloilla tilanne vaihtelee. Avoimet työpai-

kat ovat lisääntyneet suhteellisesti eniten toimisto- ja asiakaspalvelutyössä. Suhteellisesti eniten vähennystä on ollut erilaisissa avustavissa tehtävissä sekä asiantuntijatehtävissä. Määrällisesti työpaikkoja on avautunut eniten palvelu- ja myyntityössä sekä rakennus-, korjaus- ja valmistustyössä. Työvoiman saatavuusongelmat ovat vähentyneet, mutta niitä on edelleen etenkin terveydenhoitoalalla.

Satakunnassa oli syyskuun lopussa työttömiä työnhakijoita runsaat 13 600 ja työttömien osuus työvoimasta oli 13,2%. Lomautettuna oli lähes 900, mikä on yli 100 vähemmän kuin vuosi sitten. Satakunnan TE-toimistossa oli syyskuun aikana avoinna runsaat 1 800 työpaikkaa.

Henkilöstömäärien kehitys Satakunnassa, kaikkien toimialojen yritykset yhteensä

TEOLLISUUS

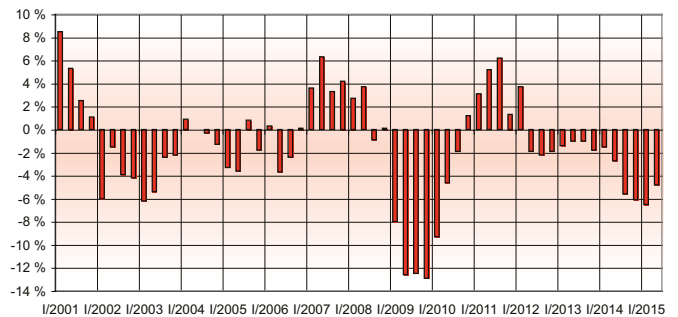
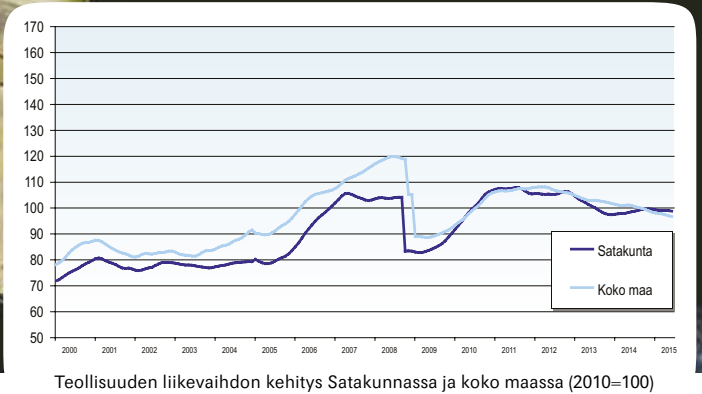
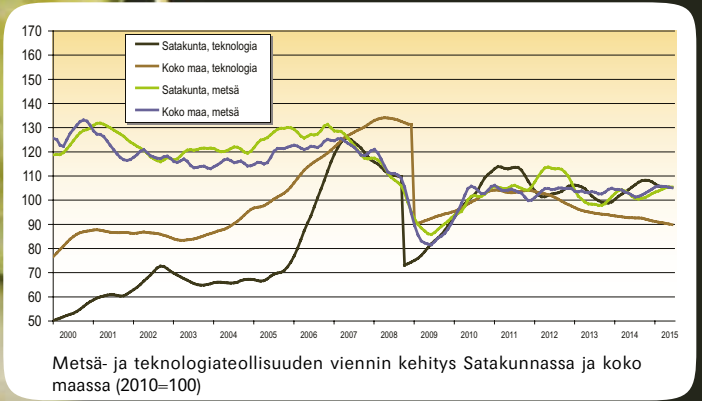
Teksti: Saku Vähäsantane

Teollisuus pysyi Satakunnassa vuoden 2015 tammi–kesäkuussa nipin napin pinnalla, vaikka monilla aloilla kasvu päättyi tai tasaantui selvästi. Alakohtainen vaihtelu pysyi edelleen suurena. Liikevaihto kasvoi hitusen, joskin suurin kasvaja, metallien jalostus, hyötyi värimetallien hintojen noususta, vaikka itse tuotanto ei juuri muuttunutkaan. Siten teknologiateollisuuden kasvu onkin peräisin hintojen kohoamisesta, ja itse tuotanto on todennäköisesti supistunut. Teknologiateollisuus pysyi metallien jalostuksen tukemana siis kasvupolulla, joskin vienti alkoi laskea juurikin hyödyketuotannon supistuttua. Teknologiateollisuuden merkittävimpien arvonlisäyksen tuottajan, koneiden ja laitteiden valmistuksen, liikevaihto supistui tuntuvasti mm. meriteollisuuden vaikeuksien myötä. Ne ovat osin peräisin öljyn hinnan laskusta, ja asia korjaantunee aikanaan. Toisaalta öljyn hinnan tippumisen pitäisi tukea muuten teollisuuden ja yleisesti koko talouden kehitystä. Myös metallituotteiden valmistus kääntyi laskuun. Pieni elektroniikka- ja sähköteollisuus ei pystynyt juuri muuttamaan koko metalliteollisuuden kehityskulkua, vaikka sen liikevaihto kasvoi jonkin verran. Myös telakoiden toiminta on hiipunut maakunnassa lähes olemattomiin, mikä sekkin piilee laskutrendin taustalla. Elintarviketeollisuuden liikevaihto kasvoi edelleen Satakunnassa, joskin nousu tasaantui keuhon kevään johdosta. Metsäteollisuus pääsi taas kasvuun kiinni keväällä ja vientikin alkoi toipua. Kemianteollisuuden suhdannekuva pysyi maakunnassa yhä synkkänä. Harmaasta suhdannetilasta huolimatta noin 45 % maakunnan teollisuusyrityksistä kasvatti alkuvuonna liikevaihtoaan ja 30 % saavutti yli 15 %:n kasvun. Alle 20 hen-

gen yrityksissä liikevaihto taantui selvästi, mutta niitä suurempien liikevaihto kasvoi keskimäärin hieman suurten metsäteollisuuden ja metallien jalostuksen yritysten ansiosta.

Satakunnan teollisuuden yhteenlaskettu viennin arvo kääntyi alkuvuonna laskuun. Vaikka metsäteollisuuden vienti alkoi kohota, supistui suurimman vientialan, teknologiateollisuuden viennin arvo hieman johtuen todennäköisesti meriteollisuuden hankaluuksista. Satakunnan teollisuuden viennin 4,1 miljardin arvosta (v. 2013) teknologiateollisuus muodostaa 52 % (2,1 mrd. €) ja metsäteollisuus 32 % (1,3 mrd. €). Teollisuuden palkkasumma ja henkilöstön määrä supistuivat selvästi alkuvuoden aikana. Palkkasumma putosi yleisesti ja kasvua kirjattiin vain elintarviketeollisuudessa sekä metallien jalostuksessa. Laskusta iso osa on kuitenkin peräisin telakoiden romahduksesta.

Maassa keskimäärin teollisuuden suhdannekuva on pysynyt Satakuntaa edelleen selvästi heikompana, sillä etenkin elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistuksen kurimus painaa kokonaisuutta selvästi. Sen sijaan toisen tärkeän arvonlisäyksen tuottajan, koneiden ja laitteiden valmistuksen, nousu näyttää alkaneen tuoreiden tilausten ansiosta. Metallituotteiden valmistuksen liikevaihto notkahti hieman alaspäin Satakunnan tapaan. Metallien jalostus kasvoi hintojen nousun siivittä-

mänä, vaikka itse tuotanto on saattanut vähän laskeakin. Elintarviketeollisuuden liikevaihto supistui alkuvuonna selvästi todennäköisesti ostovoiman laskun ja Venäjän tilanteen vuoksi. Metsä- ja kemianteollisuus pystyivät luomaan hentoa kasvua. Huolestuttavasti maamme teollisuuden yhteenlasketun

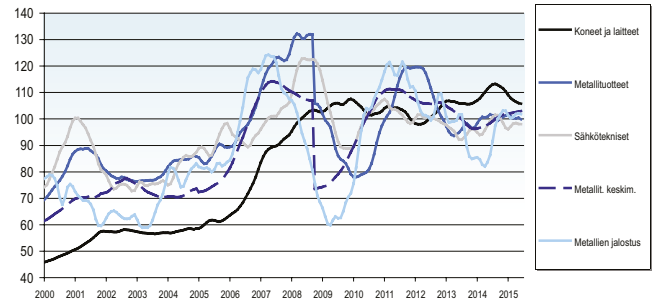
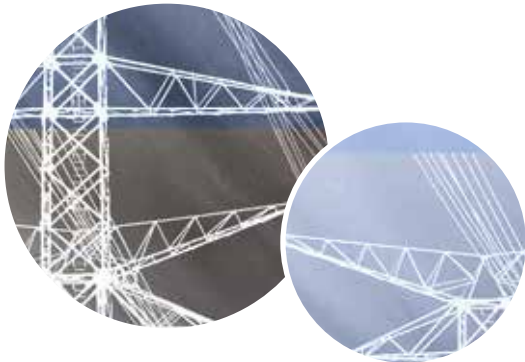
Teollisuus 2015 vs. 2014 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna		
	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi–kesäkuu	0,5 %	-3,9 %
Tammi–maaliskuu	0,1 %	-3,0 %
Huhti–kesäkuu	0,9 %	-4,8 %
Palkkasumma		
Tammi–kesäkuu	-4,5 %	0,7 %
Tammi–maaliskuu	-5,6 %	1,1 %
Huhti–kesäkuu	-3,6 %	0,3 %
Vienti		
Tammi–kesäkuu	-0,6 %	-4,5 %
Tammi–maaliskuu	-1,9 %	-2,1 %
Huhti–kesäkuu	0,6 %	-6,7 %
Henkilöstömäärä		
Tammi–kesäkuu	-5,6 %	
Tammi–maaliskuu	-6,5 %	
Huhti–kesäkuu	-4,8 %	

viennin arvo tippui alkuvuonna selvästi, sillä päätoimialoista mahdollisesti ainoastaan metsäteollisuus on kyennyt luomaan kasvua. Teollisuuden palkkasumma kohosi Satakunnasta poiketen vuoden 2015 tammi-kesäkuussa, joskin nousu jäi sen verran ohueksi, että henkilöstömäärät ovat mahdollisesti

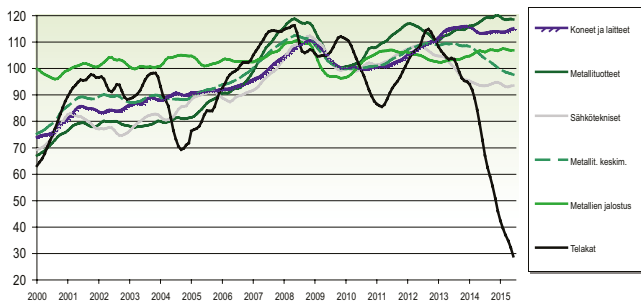
yhä pudonneet. Kasvua kirjattiinkin muissa paitsi metsäteollisuudessa.

Maamme teollisuuden luottamus koheni EK:n mukaan vähän lokakuussa, koska valmiiden tuotteiden varastot supistuivat. Tällöin indikaattorin myönteisten ja negatiivisten vas-

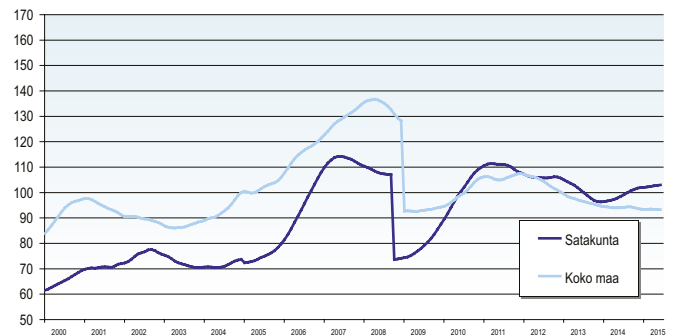
tausten erotusta kuvaava saldoluku kohosi -6:een syyskuun -9:stä. Pitkän ajan keskiarvo on +1. Tuotannon määrän arvioidaan kasvavan ainoastaan loivasti. Tilauskanta on edelleen selvästi tavanomaista matalampi. Valmiiden tuotteiden varastot laskivat kuitenkin keskimääräiselle tasolle.

Teknologioteollisuuden alatoimialojen liikevaihdon kehitys Satakunnassa (2010=100)

Teknologioteollisuuden alatoimialojen palkkasumman kehitys Satakunnassa (2010=100)

Teknologioteollisuuden liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

TEKNOLOGIATEOLLISUUS

Teknologioteollisuuden (TOL24-30, ei sis. tietotekniikka-alaa) kehitystä varjosti alkuvuonna 2015 Satakunnassa etenkin koneiden ja laitteiden valmistuksen liikevaihdon vakava sakkaminen keväällä. Pudotus on peräisin osin meriteollisuudesta johtuen osaltaan öljyn halvenneesta hinnasta. Myös metallituotteiden valmistus taittui jälleen laskusuuntaan. Sen sijaan metallien jalostuksen ensimmäinen vuosipuolisko sujui vahvassa myötätulessa, sillä värimetallien hintojen nousu pönkitti liikevaihtoa. Toisaalta tuotannon taso ei liene juuri muuttunut. Myös elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistuksen kasvu jatkui ja ala näyttäisi pääsevän maakunnassa vähitellen jaloilleen.

Maakunnalle tärkeä metallialojen vienti kääntyi sen sijaan laskuun, sillä tuotteet eivät ole käyneet kaupaksi maailmalle aikaisempaan tahtiin. Liikevaihdon ja viennin välillä vallitsee toki yleisesti vahva korrelaatio, mutta koska ensin mainitun nousu perustuu suurelta osin metallien hintojen kohoamiseen, eikä tuotannon nousuun, ei vientikään ole

vetänyt entiseen malliin. Siihen on osasyynä myös maakunnan telakoiden toiminnan raju hiipuminen. Satakuntaan mahtuu silti yhä suuri joukko kasvuun kyenneitä metallialan yrityksiä, eikä niiden määrä juuri kuitistunut aiemmasta. Tämä viittaa yritysten ja toimialojen välisen ennestäänkin suuren hajonnan kasvuun. Liikevaihto kohosi alkuvuonna 46 %:ssa yrityksistä ja noin kolmannes saavutti nopean, yli 15 %:n liikevaihdon kasvun. Tammi-kesäkuussa 2015 yli 20 hengen yritysten kasvu jatkui keskimäärin neljän prosentin tahtia metallien jalostajien ansiosta, mutta pienemmissä kokoluokissa liikevaihto supistui jonkin verran. Palkkasumma notkahti pahasti, sillä telakoilta vähennettiin vuoden sisällä roimasti väkeä. Muillakin aloilla kirjattiin lievää laskua pl. metallien jalostus.

Maassa keskimäärin teknologioteollisuuden liikevaihto pysyi yhä ennallaan vuoden 2015 alkupuoliskolla, mutta alakohtainen vaihtelu muodostui suureksi. Metallien jalostus pönkisti kovaa metallien hintojen nousun ansi-

osta ja tärkeä talouskasvun lähde, koneiden ja laitteiden valmistus, pääsi kiivaaseen kasvuun kiinni. Sen sijaan elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistuksen alamäelle ei näy edelleenkaan loppua. Lisäksi metallituotteiden valmistuksen liikevaihto supistui, joskin huomattavasti elektroniikkapuolta loivemmin. Metallialojen viennin yhteenlaskettu arvo putosi vähän. Palkkasumma kasvoi hieman, joten työllisyys ei ole enää kovin paljon heiken-

>>

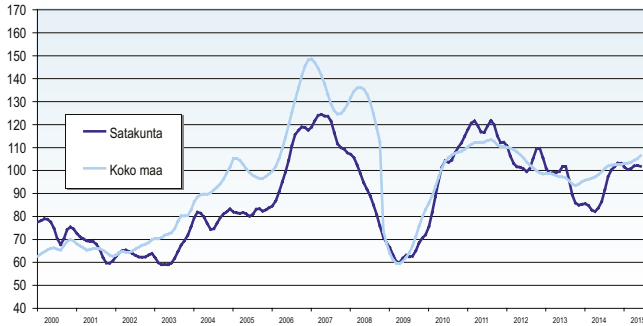
Teknologioteollisuus 2015 vs. 2014 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi-kesäkuu	3,4 %	0,1 %
Tammi-maaliskuu	2,8 %	-0,6 %
Huhti-kesäkuu	3,9 %	0,8 %
Palkkasumma		
Tammi-kesäkuu	-8,8 %	1,8 %
Tammi-maaliskuu	-10,6 %	3,4 %
Huhti-kesäkuu	-7,1 %	0,4 %
Vienti		
Tammi-kesäkuu	-1,3 %	-1,4 %
Tammi-maaliskuu	-3,2 %	-1,5 %
Huhti-kesäkuu	0,4 %	-1,4 %

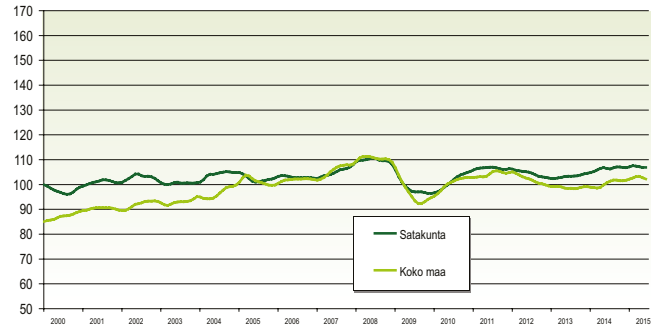
>> tynyt. Teknologiateollisuus ry:n mukaan alan yritykset Suomessa saivat uusia tilauksia huhti–kesäkuussa euromääräisesti 14 % runsaammin kuin vastaavalla ajanjaksolla edellisvuonna ja 28 % enemmän kuin edeltävällä vuosi-

neljänneksellä. Tilaukkan arvo nousi ke-
säkuun lopussa 22 % suuremmaksi kuin samaan aikaan vuonna 2014 ja seitsemän prosenttia korkeammaksi kuin maaliskuun lopussa. Kasvun takana piilee etenkin laivatilauk-

sia, jotka ajoittuvat usealle vuodelle. Viime kuukausien tilauskehityksen perusteella teknologiateollisuuden yritysten liikevaihdon arvioidaan olevan syksyllä vähän suurempi kuin viime vuonna vastaavaan aikaan.

Metallien jalostuksen liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

Metallien jalostuksen palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

METALLIEN JALOSTUS

Metallien jalostuksen nousukiito jatkui värimetallien hinnan nousun tukemana etenkin Satakunnassa. Liikevaihto kasvoi alkuvuonna 2015 eniten kaikista maakunnan päätoimialoista. Maakunnassa merkittävän kuparin hinta on pysynyt korkeimpana värimetalleista vuoden 2005 tasoon verrattuna, mikä on kohottanut alueen metallien jalostajien liikevaihtoa. Toisaalta värimetallien hinnat ovat alkaneet yleisesti laskea vuoden 2015 kesän jälkeen, mikä enteilee liikevaihdon laskua jatkossa. Kasvua on kertynyt selvästi eniten yli 20 hengen yrityksissä, joiden painoarvo on muutenkin selvästi voimakkain alan kehityksessä. Alle viiden työntekijän yrityksissä liikevaihto jopa supistui selvästi johtuen mahdollisesti suuriin verrattuna

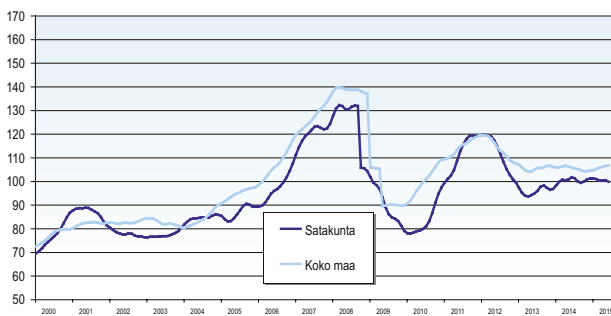
erityyppisestä tuotannosta. Kasvuun kyeneiden yritysten osuus kohosi Satakunnassa ensimmäisen vuosineljänneksen 43 %:sta toisen 62 %:iin. Tällöin liikevaihdon nousuakin yltyi. Yli 15 % kasvaneiden siivu leveni silti vain vähän, vastaavasti 26 %:sta 29 %:iin vuoden edettyä.

Metallien jalostuksessa maksettu palkkasumma kasvoi vain hyvin niukasti sekä Satakunnassa että maassa keskimäärin. Palkankorotukset huomioiden henkilöstömäärä lienee hieman supistunut myös Satakunnassa johtuen tuotannon tason loivasta laskusta liikevaihdon tuntuvasta, hintoihin perustuvasta noususta huolimatta. Tätä tukee myös Teknologiateollisuus ry:n suhdannekatsaus, jonka mukaan terästuotteiden, värimetallien, valujen ja metallimalmien yhteenlasketun tuotannon määrä laski maassa keski-

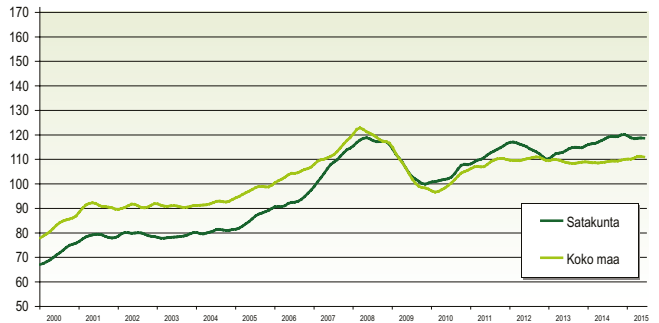
määrin tämän vuoden tammi–toukokuussa kolme prosenttia verrattuna samaan aikaan vuonna 2014. Ja valtakunnallisesti, jossa palkkasumma kohosi vähän Satakuntaa pontevammin, henkilöstömäärä on pudonnut nelisen prosenttia kuluvan vuoden tammi–kesäkuussa vuotta aiempaan verrattuna.

Metallien jalostus 2015 vs. 2014 %muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

Liikevaihto	Satakunta	Koko maa
Tammi–kesäkuu	22,3 %	7,4 %
Tammi–maaliskuu	15,2 %	6,5 %
Huhti–kesäkuu	29,6 %	8,2 %
Palkkasumma		
Tammi–kesäkuu	0,7 %	1,3 %
Tammi–maaliskuu	3,2 %	-0,6 %
Huhti–kesäkuu	-1,5 %	3,0 %

Metallituotteiden valmistuksen liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

Metallituotteiden valmistuksen palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

KONE- JA METALLITUOTETEOLLISUUS

Metallituotteiden valmistuksessa viime vuodelt ovat sujuneet hyvin ailahtelevaisesti. Suh-

dannekuva on piirtynyt keskimäärin melko harmaana, sillä liikevaihto on pysytellyt tiu-

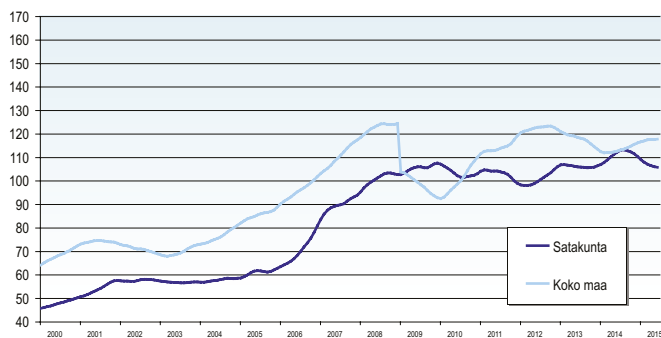
kasti ajoittaisista kasvupyrähdyksistä huolimatta vuoden 2008 tasoa alempana sekä Sata-

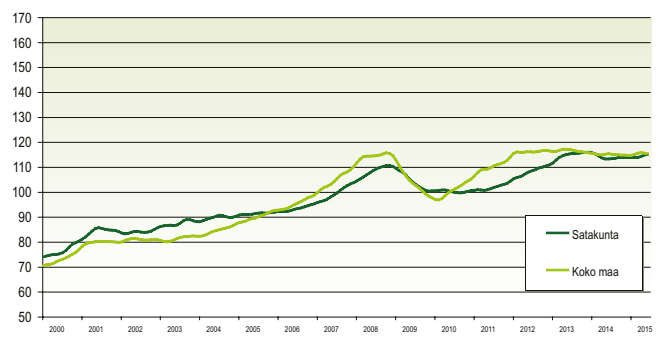
kunnassa että maassa keskimäärin. Satakunnassa alan kasvu pysähtyi viime vuodenvaihteessa ja valtakunnallisesti lievä pudotus jatkui alkuvuonna edelleen muuttumattomana. Satakunnassa alan liikevaihdon kääntyminen laskuun näkyy myös kasvaneiden yritysten osuudessa, joka jäi hieman alle puoleen yrityskannasta. Taantuvasta kehityksestä huolimatta yli 15 %:n nousuun kykeni runsas kolmannes metallituotteiden valmistajista. Talvella 2015 laskevaan suhdannekehitykseen vaikutti maakunnassa yli 20 henkilön yritysten liikevaihdon tuntuva pudotus, mitä pienempien yritysten nopean kasvun jatkuminen ei riittänyt paikkaamaan. Keväällä osat

vaihtuvat, ja suuret yritykset pääsivät ainakin tilapäisesti kasvuun kiinni. Alle viiden työntekijän yritysten nousu jatkui myös vahvana, mutta 5–20 henkilön yritysten liikevaihto laski. Ne toimivat aiemmin kasvun vetureina. Palkkasumma alkoi laskea Satakunnassa kehnon liikevaihdon kehityksen vanavedessä, mikä viittaa henkilöstön sopeuttamiseen niukkenevaan kysyntään. Valtakunnallisesti kasvu tasaantui. Alan palkkasumma on kuitenkin Satakunnassa hieman vuoden 2008 tasoa korkeampi, mutta jää valtakunnallisesti jonkin verran sen alle. Siten Satakunnassa alan työllisyys lienee kehittynyt viime vuosina maan keskitasoa myönteisemmin.

Metallituotteiden valmistus 2015 vs. 2014 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna		
	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi-kesäkuu	-0,7 %	-0,6 %
Tammi-maaliskuu	-1,8 %	-0,2 %
Huhti-kesäkuu	0,2 %	-0,9 %
Palkkasumma		
Tammi-kesäkuu	-0,4 %	0,8 %
Tammi-maaliskuu	0,4 %	0,6 %
Huhti-kesäkuu	-1,1 %	1,0 %

Koneiden ja laitteiden valmistuksen liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

Koneiden ja laitteiden valmistuksen palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

Koneiden ja laitteiden valmistuksen vahva nousukiito katkesi Satakunnassa heti vuoden 2015 alussa ja keväällä liikevaihto romahti yli kymmenyksen. Laskuun on myötävaikuttanut osaltaan meriteollisuuden vaikeudet, sillä alan näkymät ovat heikentyneet osin öljyn hinnan laskun myötä. Liikevaihto on silti edelleen vuoden 2008 tasoa korkeampi ja alan pitkän ajan kehitys on ollut valtaosaa muita teollisuuden aloja suotuisampaa. Kyse saattaa olla tilapäisestä häiriöstä. Kasvu onnistui tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla silti melko suurelta joukolta yrityksistä, sillä 42 % saavutti nousua, ja yli 15 %:n vahvaan kasvuun pääsi kiinni vajaa kolmasosa kone- ja laitevalmistajista. Yrityskokoluokkien alkuvuosi sujui hyvin eri tahtiin. Pienten, alle viiden henkilön yritysten liikevaihdosta katosi tammi-kesäkuun aikana peräti 35 %. Niitä toimi alueella 54 kappaletta (eli noin puolet alan yrityskannasta). 5–20 henkilön yritysten liikevaihdosta suli vastaavasti runsaat seitsemän prosenttia. Yli 20 henkilön yritykset, jotka määräävät huomattavalla painoarvolla alan suuntaviivat, liikevaihto kasvoi vielä hienoisesti aivan al-

kuvuodesta, mutta jo keväällä liikevaihto supistui yli kymmenyksen. Siten alan suurten valmistajien vaikeudet heijastuivat välittömästi alan suhdannekuvaan.

Maassa keskimäärin liikevaihto kääntyi alkuvuonna selvään kasvuun tilauskantojen täydentymisen myötä. Liikevaihto onkin jo kivunnut hyvin lähelle vuoden 2008 tasoa muista metalliteollisuuden aloista poiketen. Tämä onkin myönteinen signaali, sillä alan työn tuottavuus on 40 % toimialojen keskiarvoa korkeampi, millä on suotuisa vaikutus maan talouden kehitykseen.

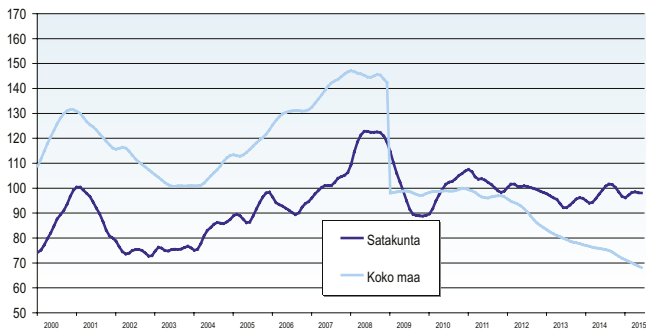
Palkkasumma putosi vuoden 2015 ensimmäisellä puoliskolla Satakunnassa, joskin lasku jäi melko loivaksi. Valtakunnallisesti palkkاپotti pysyi ennallaan kasvun käynnistymisestä huolimatta, ja Teknologiateollisuus ry:n mukaan henkilöstö on hieman supistunut.

Teknologiateollisuus ry:n mukaan kone- ja metallituoteteollisuuden saamat uudet tilaukset ja tilauskanta kasvoivat huhti-kesäkuussa. Taustalla vaikuttaa etenkin laivatilaukset,

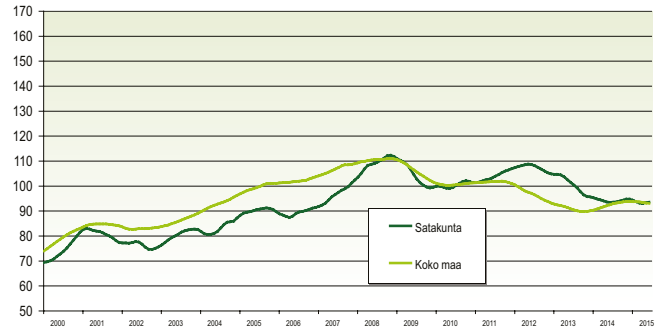
joiden valmistus ajoittuu useita vuosia eteenpäin. Alan yritykset saivat maassa keskimäärin tuoreita tilauksia huhti-kesäkuussa arvoltaan 39 % runsaammin kuin samaan aikaan vuonna 2014 ja 63 % enemmän kuin edeltävällä vuosineljänneksellä. Tilauskannan arvo kohosi kesäkuun lopussa 32 % suuremmaksi kuin samaan aikaan vuonna 2014 ja 11 % korkeammaksi kuin maaliskuun lopussa. Viime kuukausien tilauskehityksen perusteella kone- ja metallituoteteollisuuden yritysten liikevaihdon arvioidaan olevan syksyllä hieman suurempi kuin viime vuonna vastaavaan aikaan.

Koneiden ja laitteiden valmistus 2015 vs. 2014 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna		
	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi-kesäkuu	-6,7 %	6,8 %
Tammi-maaliskuu	-0,2 %	7,1 %
Huhti-kesäkuu	-11,8 %	6,7 %
Palkkasumma		
Tammi-kesäkuu	-0,6 %	0,0 %
Tammi-maaliskuu	-4,6 %	-0,3 %
Huhti-kesäkuu	3,6 %	0,4 %

Elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistuksen liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

Elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistuksen palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

ELEKTRONIikka- JA SÄHKÖTUOTTEIDEN VALMISTUS

Elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistus näyttäisi päässeen jotenkin jaloilleen Satakunnassa, sillä liikevaihto on kasvanut yhtäjaksoisesti jo jonkin aikaa. Nousu pysyi vakaana alkuvuonna 2015 Satakunnassa, sillä vuosineljännesten välille ei syntynyt juurikaan eroa. Kasvuun kykeni tammi-maaliskuussa 35 % alan valmistajista, mutta yli 15 %:n nousu onnistui vain 12 %:lta yrityksistä. Huhti-kesäkuussa osuudet kohosivat selvästi, vastaavasti 43:een ja voimakkaasti kasvaneiden osalta jo 34 %:iin. Alle viiden hengen yritykset kasvoivat ripeimmin saavuttaen talvella yli neljänneksen ja keväällä runsaan 50 %:n nousun. Sen sijaan 5–20 henkilön yritysten liikevaihto supistui ensimmäisellä vuosipuoliskolla lähes kymmenyksen verran. Samaan aikaan yli 20 hengen yritykset loivat runsaan kolmen prosentin nousun, mikä tuki vahvasti alan nousukittoa.

Valtakunnallisesti tärkeän alan liikevaihdon tutkimus jopa paheni alkuvuonna. Liikevaihdosta on kadonnut viime kesään mennessä kolmasosa vuoden 2010 tasoon verrattuna

ja yli puolet vuodesta 2008, ajasta ennen talouskriisiä. Tämä on yksi merkittävimmistä selittävästä tekijöistä Suomen talouden tämänhetkiseen tilaan, sillä alan työn tuottavuus on ollut perinteisesti korkea, noin kolmanneksen toimialojen keskiarvoa suurempi. Alan tuottavuuden kasvu on aikanaan osaltaan siivittänyt maan BKT:n ja viennin nousua aina vuoteen 2008 saakka.

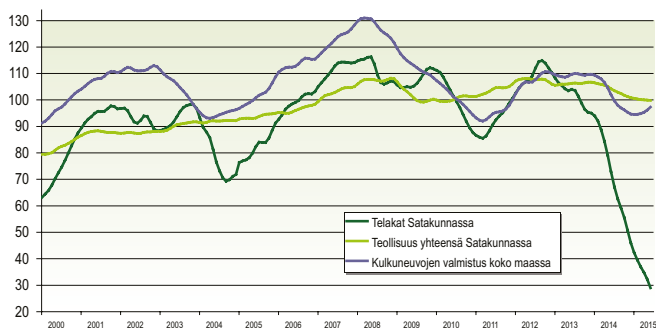
Elektroniikka- ja sähköteollisuuden palkkasumma laski edelleen kohtuullisesta liikevaihdon noususta huolimatta. Liikevaihdon kehitykseen nähden ehkä yllättävästi palkkasumman nousu jatkui valtakunnallisesti, vaikka alan henkilöstö on supistunut Teknologiateollisuus ry:n mukaan. Teknologiateollisuus ry:n mukaan maan elektroniikka- ja sähköteollisuuden tuoreet tilaukset jäivät huhti-kesäkuussa viimevuotista alemmalle tasolle tietoliikennelaitteiden valmistuksen vaikeuksien vuoksi. Koko toimialan tilauskanta kohosi silti kesäkuussa korkeammaksi kuin samaan aikaan vuotta aiemmin. Alan yritykset saivat maassa keskimäärin

huhti-kesäkuussa uusia tilauksia arvoltaan 12 % niukemmin vuotta aiempaan verrattuna ja kolme prosenttia vähemmän kuin edeltävällä vuosineljänneksellä. Tilauskannan arvo kasvoi kesäkuun lopussa neljä prosenttia suuremmaksi kuin samaan aikaan vuotta aiemmin ja hieman suuremmaksi kuin maaliskuun lopussa.

Viime kuukausien tilauskehityksen perusteella elektroniikka- ja sähköteollisuuden yritysten liikevaihdon odotetaan silti laskevan edelleen lähiaikoina.

Elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistus 2015 vs. 2014 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

Liikevaihto	Satakunta	Koko maa
Tammi-kesäkuu	2,5 %	-8,3 %
Tammi-maaliskuu	2,1 %	-7,7 %
Huhti-kesäkuu	2,8 %	-8,8 %
Palkkasumma		
Tammi-kesäkuu	-1,2 %	6,5 %
Tammi-maaliskuu	-1,6 %	13,0 %
Huhti-kesäkuu	-0,9 %	0,9 %

Telakoiden ja koko teollisuuden palkkasumman kehitys Satakunnassa (2010=100)

TELAKAT

Maakunnan telakat elävät hyvin vaikeaa vaihetta. Technipin Mäntyluodon telakka koee huutavaa pulaa uusista tilauksista ja Rauman

junanvaunujen ja taistelujoneuvojen valmistuksen. Satakunnassa ala koostuu kuitenkin lähes täysin telakoista. Tämä heiken-

telakan uusi elämä on vasta alussa. Tämä kaikki näkyy palkkasumman romahtamisena pohjamutiin. Uusia tilauksia kaivattaisiin siis kipeästi. Valtakunnallisesti kulkuneuvojen valmistuksen palkkasumma putosi selvästi, joskin samaa tahtia kuin vuosi sitten syksyllä. Koko maan luvut sisältävät myös mm. veneiden,

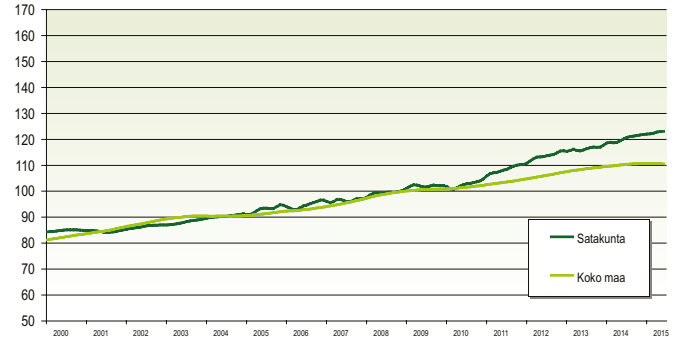
tää vertailukelpoisuutta. Tilastokeskuksen mukaan kesä-elokuussa 2015 kulkuneuvojen valmistuksen työpäiväkorjattu tuotanto kasvoi jo selvästi Suomessa, ilmeisesti uusien tilauksien ansiosta. Tammi-toukokuussa 2015 tuotanto tippui vielä huomattavasti. Käännös näyttäisi siis tapahtuneen valtakunnan tasolla, mutta Satakunnassa alan uusi alku antaa vielä odottaa itseään.

Telakat 2015 vs. 2014 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

Palkkasumma	Satakunta	Koko maa
Tammi-kesäkuu	-56,7 %	-12,5 %
Tammi-maaliskuu	-60,5 %	-13,9 %
Huhti-kesäkuu	-52,7 %	-11,3 %

Elintarviketeollisuuden liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

Elintarviketeollisuuden palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

ELINTARVIKETEOLLISUUS

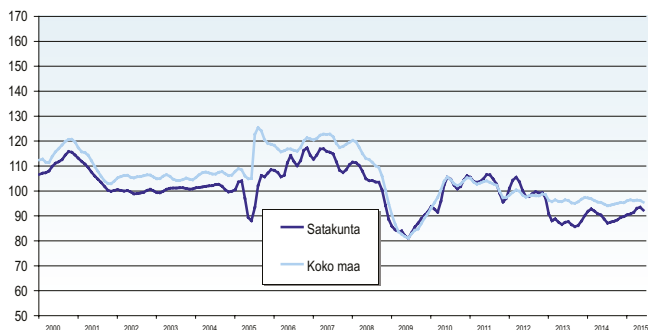
Elintarviketeollisuuden kasvu tasaantui Satakunnassa selvästi vuoden 2015 ensimmäisellä puoliskolla, mutta teollisuuden vaisuun suhdannekuvaan nähden elintarviketeollisuuden alkuvuosi sujui silti melko mainiosti. Kasvun hyytymisen taustalla piilee heikko kevät, sillä vielä vuoden 2015 ensimmäisellä neljänneksellä liikevaihto kohosi ripeästi. Maassa keskimäärin liikevaihto kääntyi entistä jyrkempään laskuun myös huhti-kesäkuun aikana, ja koko kuluvan vuoden alkupuoli jäi selvästi pakkaselle. Satakunnassa keho kevät selittyi yli 20 henkilön yritysten taantumisella. Vaikka niitä toimii alueella vain parikymmentä kappaletta, niiden suuri painoarvo riitti painamaan koko

alan pinnan alle. Sen sijaan alle 20 hengen, ja etenkin 5–20 henkilön yrityksissä syntyi yhä reipasta kasvua. Siten yritysten välinen hajonta on ollut merkittävää, mihin viittaa myös liikevaihtoon kasvattaneiden yritysten korkeahkona pysytellyt osuus. Nimitään tammi–maaliskuussa 48 % kannasta kasvoi, ja yli 15 %:n reippaan nousun saavutti 27 % yrityksistä. Heikolla huhti–kesäkuun ajanjaksollakin osuudet notkahtivat vain vähän, vastaavasti 43:een ja 22 %:iin. Suurten yritysten kehitystä lienee kampannut ostovoiman heikkenemisen ohella Venäjän tilanne. Palkkasummassa ei ole kovin suurta muutosta tapahtunut, sillä etenkin Satakunnassa nousu on pysytellyt vakana, joten työllisyydessä ei liene tapahtunut kovin suurta muutosta. Valtakunnallisesti kasvu hiipui edelleen. Alan vaikeudet

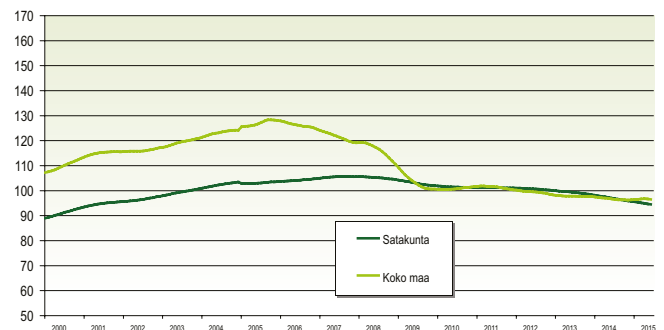
saattavat heijastua jatkossakin henkilöstömääriin, mikäli liikevaihdon sakkkaus ei oikene piakkoin. Huonona enteänä tuotannon taso putosi edelleen heinä–elokuussa maassa keskimäärin.

Elintarviketeollisuus 2015 vs. 2014 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi–kesäkuu	0,7 %	-4,4 %
Tammi–maaliskuu	6,9 %	-1,8 %
Huhti–kesäkuu	-4,9 %	-6,8 %
Palkkasumma		
Tammi–kesäkuu	2,7 %	0,5 %
Tammi–maaliskuu	3,0 %	0,3 %
Huhti–kesäkuu	2,3 %	0,7 %

Metsäteollisuuden liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

Metsäteollisuuden palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

METSÄTEOLLISUUS

Metsäteollisuudessa alkoi näkyä orastavan nousun merkkejä keväällä 2015, kuten alan

barometrit olivat ennustaneetkin. Sekä valtakunnallisesti että etenkin Satakunnassa liikevaihto kohosi keväällä heikon talven jälkeen. Suotuisa huhti–kesäkuu nosti ko-

ko alkuvuoden pinnalle pitkän sukelluksen jälkeen molemmilla alueilla. Satakunnassa nousu on tukeutunut yli 20 henkilön yrityksiin, joita toimii alueella vajaa parikymmen-

>>

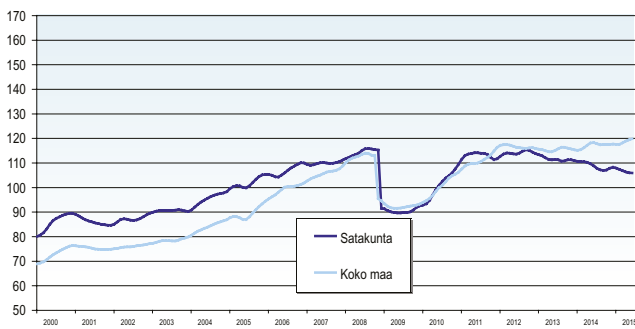
>> tä kappaletta. Niiden taite parempaan näkyä suuren painoarvon ansiosta koko alan kehityksen käänneenä. Sen sijaan pienempien ja etenkin 5–20 henkilön yritysten kehitys takelteli yhä melko pahasti. Paremmista ajoista huolimatta maakunnassa kasvuun kyenneiden yritysten osuus pysyi kutakuinkin ennallaan, sillä ensimmäisellä vuosineljänneksellä 41 % kasvoi ja yli 15 %:n nopean nousun saavutti 29 % yrityksistä. Toisella osuudet kohosivat vastaavasti jo 46:een ja 32 %:iin. Siten yritys- ja alakohtainen hajonta on pysynyt yhä suurena. Koska merkittävä osa alan tuotannosta menee vientiin, myös sen arvo kääntyi loivaan nousuun liikevaihdon tavoin. Palkkasummakin alkoi kohota Satakunnassa ja lasku loiveni maassa keskimäärin, joten myös työllisyydessä näyttäisi tapahtuneen vaihdos parempaan.

Kirittävää silti riittää, sillä sekä liikevaihto että työllisyys ovat valahtaneet poikkeuksellisen paljon esimerkiksi vuoden 2007 tasoa matalammaksi.

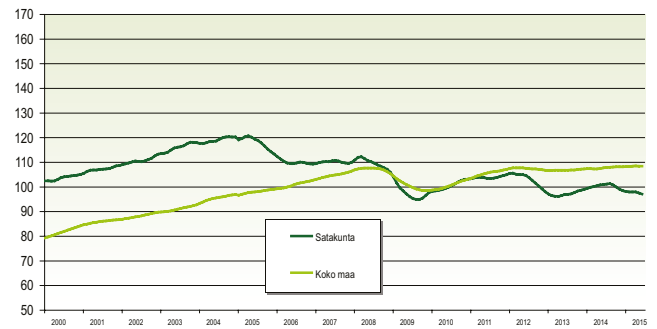
Pellervon taloustutkimus PTT:n lokakuun raportin mukaan maamme metsäteollisuuden suhdannekuva piirtyy vaihtelevana. Metsäteollisuuden vienti nousee tänä vuonna selvästi sellu- ja kartonkiteollisuuden ansiosta. Sen sijaan sahatavaran vientiä kurittaa keho hintakehitys. Ensimmäisellä vuosineljänneksellä 41 % kasvoi ja yli 15 %:n nopean nousun saavutti 29 % yrityksistä. Toisella osuudet kohosivat vastaavasti jo 46:een ja 32 %:iin. Siten yritys- ja alakohtainen hajonta on pysynyt yhä suurena. Koska merkittävä osa alan tuotannosta menee vientiin, myös sen arvo kääntyi loivaan nousuun liikevaihdon tavoin. Palkkasummakin alkoi kohota Satakunnassa ja lasku loiveni maassa keskimäärin, joten myös työllisyydessä näyttäisi tapahtuneen vaihdos parempaan.

kussa vuoden 2015 heinä–elokuussa maassa keskimäärin, mutta kemiallinen metsäteollisuus on kyennyt yhä kasvuun.

Metsäteollisuus 2015 vs. 2014 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna		
	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi–kesäkuu	1,2 %	0,5 %
Tammi–maaliskuu	-1,3 %	-0,4 %
Huhti–kesäkuu	3,7 %	1,3 %
Palkkasumma		
Tammi–kesäkuu	2,4 %	-1,1 %
Tammi–maaliskuu	3,3 %	-1,2 %
Huhti–kesäkuu	1,7 %	-1,1 %
Vienti		
Tammi–kesäkuu	0,8 %	2,1 %
Tammi–maaliskuu	-1,5 %	1,4 %
Huhti–kesäkuu	3,0 %	2,7 %

Kemikaalien sekä kumi- ja muovituotteiden valmistuksen liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

Kemikaalien sekä kumi- ja muovituotteiden valmistuksen palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

KEMIKAALIEN SEKÄ KUMI- JA MUOVITUOTTEIDEN VALMISTUS

Kemianteollisuuden laskukierre ei näytä oikenevän merkkejä Satakunnassa. Liikevaihdon lasku juontuu osin matalasta öljyn hinnasta, joskin myös tuotannon tasoa lienee sopeutettu taantuvan kysynnän mukaiseksi. Raaka-aineiden hintakehityksestä huolimatta maassa keskimäärin liikevaihdon loiva nousu näyttää jatkuneen. Aina-kin tuotannon taso on pysynyt suunnilleen entisellään. EK:n mukaan tuotanto-odotukset ovat varovaisen myönteisiä. Tilastokeskuksen mukaan heinä–elokuussa 2015 tuotanto oli kasvusuunnassa. Sen sijaan vienti Venäjälle on laskenut. Satakunnassa alan kehitys on jäänyt selvästi maan keskiarvoa vaisummaksi ja liikevaihdossa vuoden 2008 tasoon on yhä enemmän matkaa. Silti alan yrityksistä pääsi kuluvaan vuoden ensimmäisellä puoliskolla jopa 56 % kasvuun kiinni ja

yli 15 %:n nousun kirjasi runsas viidennes yrityskannasta. Kehnommalla toisella neljänneksellä osuudet supistuivat hieman, vastaavasti 42:een ja 16 %:iin. Kemianteollisuudessa siis yritys- ja alakohtainen vaihtelu on ollut merkittävää. Parhaiten ovat pärjänneet 5–20 henkilön yritykset, joiden liikevaihto pysyi tammi–kesäkuussa likimain ennallaan, sillä kehoa talvea tasapainotti myönteinen kevät. Sen sijaan niitä suurempien ja etenkin pienempien yritysten kehitys pysyi hyvin alavireisenä.

Palkkasumma ja siten työllisyys heikkenivät Satakunnassa edelleen selvästi, ja maassa keskimäärinkin kasvu lopahti. Satakunnassa palkkasumma on tipahtanut viimeisen kymmenen vuoden aikana lähes yhtäjaksoisesti, joten alan työllisyys on yksi maakunnan

pahiten taantumasta kärsineistä. Valtakunnallisesti palkkasumma on pysytellyt lähellä vuoden 2008 tasoa, joten työllisyys ei ole notkahtanut niin pahasti kuin Satakunnassa. Tosin EK:n mukaan alan henkilöstöodotukset ovat laskusuunnassa.

Kemikaalien sekä kumi- ja muovituotteiden valmistus 2015 vs. 2014 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna		
	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi–kesäkuu	-4,3 %	1,1 %
Tammi–maaliskuu	-2,7 %	1,6 %
Huhti–kesäkuu	-5,8 %	0,6 %
Palkkasumma		
Tammi–kesäkuu	-3,9 %	0,3 %
Tammi–maaliskuu	-3,0 %	0,0 %
Huhti–kesäkuu	-4,6 %	0,6 %

Satakunnan palvelualojen yritysten vuoden 2015 ensimmäinen puolisko sujui edelleen selvästi tavanomaista vaimeampana. Ainoastaan liike-elämän palveluiden uusi nousu vaikuttaisi alkaneen. Merkittävimmän alan, kaupan, alkuvuosi jäi pakkaselle poikkeuksellisen kehnon kevään vuoksi. Myöskään majoitus- ja ravitsemistoiminnassa ei juuri kasvua syntynyt. Palveluja kurittaa yleisesti heikko taloustilanne, mikä vaikuttaa ostovoimaan. Lisäksi teollisuuden ja rakentamisen suhdannekuva piirtyy edelleen tavanomaista kehnompaan, mikä pienentää osaltaan mm. tuki- ja suunnittelupalveluihin kohdistuvaa kysyntää. Valtakunnallisesti tilanne on samansuuntainen kuin Satakunnassa, mutta kauppa menestyi vieläkin kehnemmin. Palvelualoilla maksettu palkkasumma kohosi liikevaihdon takertelusta huolimatta yleisesti sekä Satakunnassa että maassa keskimäärin, mutta nousu jäi sen verran niukaksi, että henkilöstömäärät ovat hieman notkahtaneet. Satakunnassa palvelualat työllistivät vuoden 2015 tammi–kesäkuussa 0,8 % vähemmän henkilöstöä kuin samaan aikaan vuotta aiemmin. Pudotus oli melko tasaista. EK:n mukaan maamme palveluyritysten luottamus koheni vähän lokakuussa. Indikaattori nousi +6:een syyskuun +2:stä. Pitkän aikavälin keskiarvo on +13. Alan yritykset arvioivat yleisen suhdannekuvansa heikentyneen edelleen hieman, eikä myynnin taso ole kovin paljoo kasvanut. Loppuvuodelle ennustetaan kuitenkin jonkin verran nousua myyntilukuihin.

PALVELUT

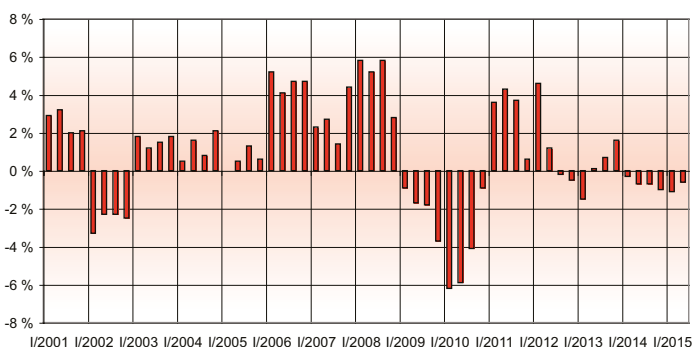
Teksti: Saku Vähäsantanen

Tukku- ja vähittäiskauppa, majoitus- ja ravitsemistoiminta, liike-elämän palvelut sekä yksityiset sosiaali- ja terveyspalvelut

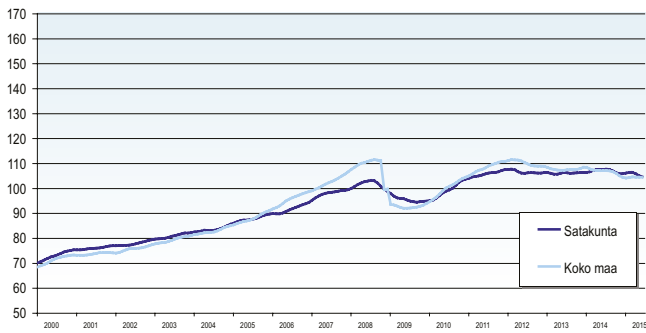
TUKKU- JA VÄHITTÄISKAUPPA

Kaupan kehitys pysyi yhä poikkeuksellisen heikkona vuoden 2015 tammi–kesäkuussa sekä Satakunnassa että etenkin valtakunnan tasolla. Osasyynä lienee heikon ostovoiman ohella kuluttajahintojen yleinen lasku, joka on vaatinut veronsa. Satakunnassa liikevaihto kasvoi vielä vähän ensimmäisellä vuosineljänneksellä, mutta toisella liikevaihto sukelsi epätavallisen paljon. Vaikka alkuvuosi sujui melko murheellisissa merkeissä, alalle mahtui myös karuun kokonaiskehitykseen nähden paljon kasvun kyyneitä yrityksiä. 44 % maakunnan kaupan alan toimi-

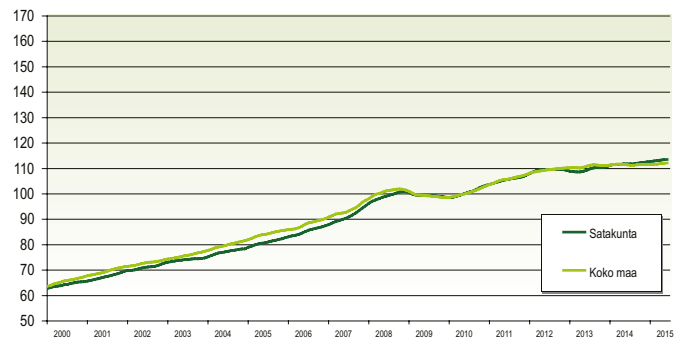
>>

Palveluiden henkilöstömäärän (TOL GIJLMNQ) kehitys Satakunnassa

Kaupan liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

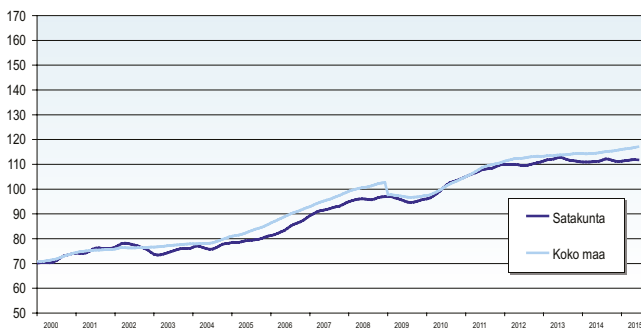

Kaupan palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

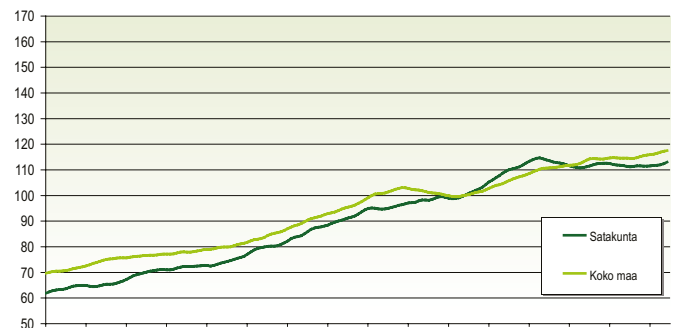
>> joista kohotti tammi-kesäkuussa liikevaihtoaan ja neljännes kasvoi vähintään 15 %:n verran. Siten kaupan ala- ja yritysکوhtainen vaihtelu on ollut alueella suurta. Etenkin yli 20 henkilön yritysten ensimmäinen vuosipuolisko sujui hyvin ailahtelevaisesti. Tammi-maaliskuussa kasvua syntyi vielä kymmenen prosenttia, mikä vaihtui yhdeksän prosentin laskuksi huhti-kesäkuun aikana. Alle viiden henkilön yrityksiin laskusuhdanne näyttäisi iskeneen silti pahiten, sillä niiden yhteenlaskettu liikevaihto tippui kolmen prosenttia. 5–20 hengen yritysten liikevaihdosta katosi tammi-kesäkuussa runsas

prosentti. Kaupan palkkasumma kasvoi silti vähän Satakunnassa, mutta nousu jäi alkuvuodesta sen verran niukaksi, että henkilöstön leikkauksilta ei liene vältytty. Valtakunnallisesti palkkasumma pysyi ennallaan. Kaupan näkymät ovat maassa keskimäärin yhä kehnot, sillä EK:n mukaan vähittäiskaupan luottamus on pysynyt sitkeästi matalana. Luottamusindikaattorin lokakuun saldoluku on -10 pistettä (syyskuussa -16) pitkän aikavälin keskiarvon ollessa -2. Myynnin määrä laski edelleen laajalti. Myös odotukset lähikuukausille ovat varovaiset, ja myynnin ennustetaan vähenevän yhä.

Tukku- ja vähittäiskauppa 2015 vs. 2014 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna		
	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi-kesäkuu	-1,2 %	-3,0 %
Tammi-maaliskuu	2,1 %	-3,1 %
Huhti-kesäkuu	-4,1 %	-3,0 %
Palkkasumma		
Tammi-kesäkuu	1,0 %	0,1 %
Tammi-maaliskuu	0,4 %	-0,2 %
Huhti-kesäkuu	1,6 %	0,3 %

Majoitus- ja ravitsemispalveluiden liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

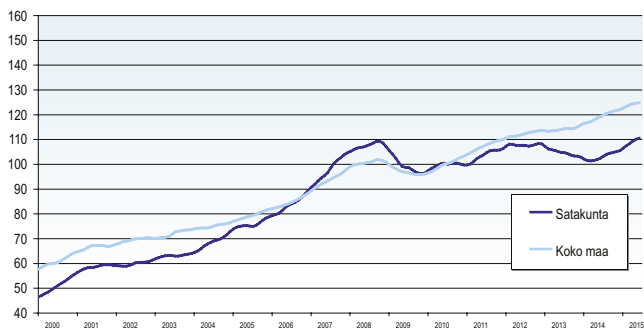
Majoitus- ja ravitsemispalveluiden palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA

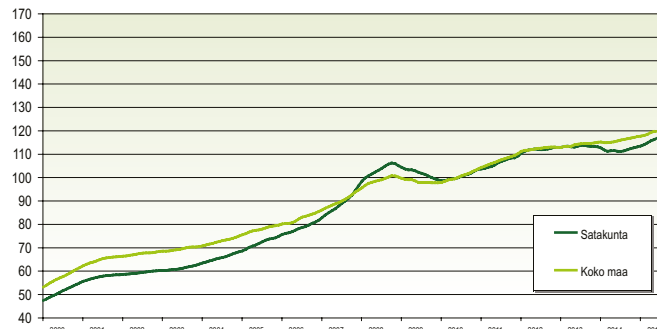
Majoitus- ja ravitsemistoiminnan suhdannekuva piirtyi vuoden 2015 tammi-kesäkuussa yhä melko harmaana, joskin Satakunnassa liikevaihdon lasku pysähtyi. Hieman vajaa puolet maakunnan yrityksistä onnistui kasvattamaan liikevaihtoaan ja runsas viidenes kasvoi yli 15 %. Alle viiden hengen yritykset kasvoivat vielä ensimmäisellä vuosineljänneksellä nelisen prosenttia, mutta toisella laskua kertyi vajaat kolme prosenttia. Yli 20 henkilön yritysten alkuvuosi sujui päivävästaisesti: ensin laskua vajaat neljä prosenttia ja sen perään jopa reippaan viiden prosentin nousu, mikä riitti nosta-

maan koko vuoden alkupuoliskon plussalle. 5–20 hengen yritysten tammi-kesäkuu sujui tasaisen, vajaan prosentin liikevaihdon laskun merkeissä. Valtakunnallisesti majoitus- ja ravitsemistoiminta kasvoi Satakuntaa ripeämmin ja monista muista toimialoista poiketen sen liikevaihto ylittää selvästi ajan ennen finanssikriisiä. Toisaalta ostovoiman heikkeneminen on saattanut heikentää nousua. Palkkasumma pysyi alkuvuonna Satakunnassa ennallaan ja koko maassakin nousu jäi melko maltilliseksi, joten alan työllisyys on todennäköisesti hieman heikentynyt.

Majoitus- ja ravitsemistoiminta 2015 vs. 2014 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna		
	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi-kesäkuu	0,5 %	1,7 %
Tammi-maaliskuu	0,5 %	1,8 %
Huhti-kesäkuu	0,5 %	1,6 %
Palkkasumma		
Tammi-kesäkuu	0,2 %	1,4 %
Tammi-maaliskuu	-0,3 %	1,3 %
Huhti-kesäkuu	0,7 %	1,5 %

Liike-elämän palvelujen liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

Liike-elämän palvelujen palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

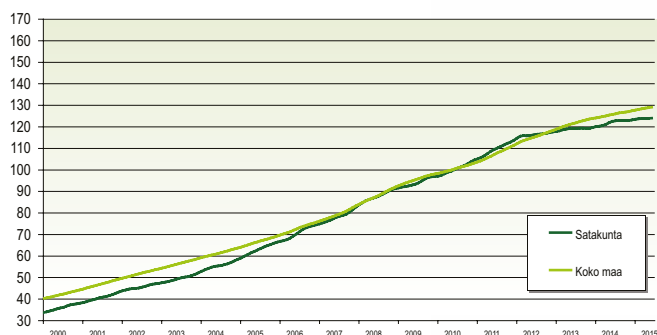
LIIKE-ELÄMÄN PALVELUT

Liike-elämän palveluiden vaisuus näyttäisi väistyneen Satakunnassakin, sillä liikevaihto kääntyi pitkän tauon jälkeen huimaan nousuun heti vuoden 2015 alussa huolimatta teollisuuden ja rakentamisen vaikeuksista. Ne kun ovat erilaisten tuki- ja suunnittelupalveluiden suurkäyttäjiä. Myös valtakunnallisesti ripeä kasvu jatkui teollisuuden ja rakennusalan harmaudesta huolimatta. Satakunnassa alan taite siivitti entistä useamman yrityksen nousukiitoon, sillä 54 % alan yrityksistä kasvoi tammi-kesäkuussa ja yli 15 %:n kasvuloikan

kirjasi 36 % alan yrityksistä. Toki ala- ja yritys-kohtainen vaihtelu on ollut yhä suurta. 5–20 henkilön yritykset menestyivät maakunnassa ylivoimaisesti parhaiten liki viidenneksen liikevaihdon kasvullaan. Suurimpien, yli 20 työntekijän yritysten nousu jäi melko vaisuksi, vain pariin prosenttiin. Alle viiden henkilön yritykset kirjasiivat kuuden prosentin kohtaan liikevaihtoonsa. Palkkasumma kääntyi myös Satakunnassa nousuun, joten liikevaihdon käännekohta näyttäisi heijastuneen myös työllisyyteen.

Liike-elämän palvelut 2015 vs. 2014 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi-kesäkuu	8,1 %	5,5 %
Tammi-maaliskuu	7,0 %	6,1 %
Huhti-kesäkuu	9,1 %	4,9 %
Palkkasumma		
Tammi-kesäkuu	3,3 %	3,0 %
Tammi-maaliskuu	1,7 %	2,5 %
Huhti-kesäkuu	4,7 %	3,6 %

Yksityisten sosiaali- ja terveystalveluiden palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2010=100)

YKSITYISET SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

Yksityisten sosiaali- ja terveystalveluiden palkkasumma kohosi vakana sekä Satakunnassa että maassa keskimäärin tämän vuoden tammi-kesäkuussa. Vaikka nousu onkin tasaantunut selvästi huippuvuodesta, pysyi kasvu silti edelleen toimialojen keskiarvoa rivakampana, joten alalle on syntynyt yhä lisääntyvää kysyntää mm. väestön ikärakenteen alati vanhetessa.

Yksityiset sosiaali- ja terveystalvelut 2015 vs. 2014 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta	Koko maa
Palkkasumma		
Tammi-kesäkuu	2,0 %	3,0 %
Tammi-maaliskuu	2,5 %	3,0 %
Huhti-kesäkuu	1,6 %	2,9 %

Satakunnan meriklusteri, Kokemäenjokilaakson teollisuusvyöhyke ja Meri-Porin M20-teollisuuspuisto

Teksti: Saku Vähäsantanen

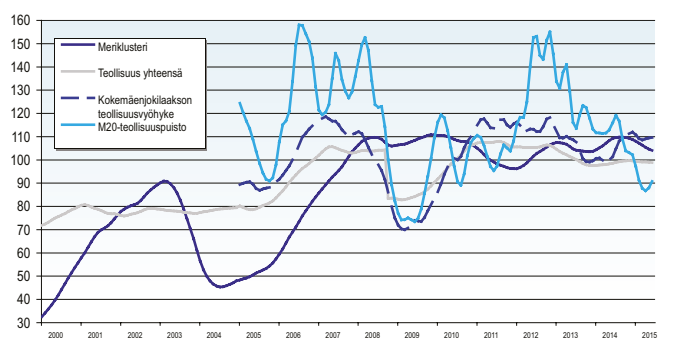
MERIKLUSTERI

Satakunnan meriklusteriin kuuluu 50 meriteollisuuden kone- ja laitevalmistajaa sekä telakkaa. Alan yritysten yhteenlaskettu liikevaihto kääntyi suotuisan talven jälkeen keväällä voimakkaaseen laskuun. Todennäköisesti pudotus johtuu alueen telakoiden toiminnan rajusta supistumisesta, mutta myös osaltaan alhainen öljyn hinta lielee vähentänyt alaan liittyvien koneiden ja laitteiden kysyntää. Vielä vuoden 2015 tammi–maaliskuussa 72 % klusterin yrityksistä onnistui liikevaihdon kasvussa. Huhti–kesäkuussa osuus supistui 44 %:iin, mikä sekin on suhteellisen korkea liikevaihdon sukellukseen nähden. Voimakkaasti, vähintään 15 % kasvaneiden osuus pysyi ennallaan runsaassa kolmasosassa kannasta. Keväinen lasku johtuu täysin yli 20 henkilön yrityksistä, joiden osuus meriteollisuuden valmistajista on korkea, noin puolet. Sen sijaan 5–20 henkilön yritykset kas-

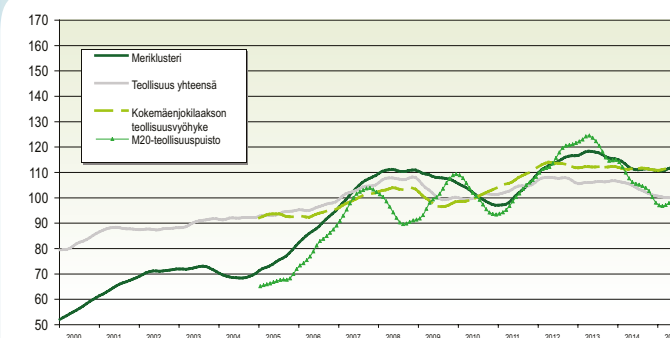
voivat alkuvuonna keskimäärin yli 60 % ja alle viiden työntekijän yritykset yli kaksinkertaistivat liikevaihtonsa. Siten yritysکوhtainen hajonta on ollut aiempaa suurempaa. Palkkasumma kääntyi keväällä selvään nousuun huolimatta liikevaihdon voimakkaasta supistumisesta. Siten telakoiden romahduksesta huolimatta alan muut valmistajat ovat todennäköisesti kyenneet työllistämään uuttakin väkeä. Suhdannenotkahduksesta huolimatta meriteollisuuden kehitys on ollut sekä liikevaihdossa että palkkasummassa maakunnan keskimääräistä teollisuutta jonkin verran parempaa pitkällä aikavälillä, joten eväät uuteen nousuun ovat todennäköisesti edelleen olemassa.

Meriklusteri 2015 vs. 2014 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta
Liikevaihto	
Tammi–kesäkuu	-10,3 %
Tammi–maaliskuu	5,9 %
Huhti–kesäkuu	-21,9 %
Palkkasumma	
Tammi–kesäkuu	-2,8 %
Tammi–maaliskuu	-9,4 %
Huhti–kesäkuu	4,3 %

Yritysklustereiden ja koko teollisuuden liikevaihdon kehitys Satakunnassa (2010=100)

Yritysklustereiden ja koko teollisuuden palkkasumman kehitys Satakunnassa (2010=100)

KOKEMÄENJOKILAAKSON TEOLLISUUSVYÖHYKE

Kokemäenjokilaakson teollisuusvyöhyke koostuu vajaasta 800:sta teollisuus- ja insinööripalveluyrityksestä, jotka toimivat Kaanaasta Kokemäelle ulottuvalla vyöhykkeellä. Mukana ovat myös Noormarkun alueella toimivat teollisuuden yritykset sekä koko Porin keskusta lähiöineen. Klusterissa on teknologiateollisuus vahvasti edustettuna suurten toimijoiden ansiosta. Etenkin metallien jalostuksen kehitys näyttäisi määräävän liikevaihdon trendiä. Suurelta osin tämän vuoksi liikevaihto kohosi edelleen selvästi toimialojen ja myös maakunnan teollisuuden keskiarvoa rivakammin. Nousu kiihtyi vielä kesää kohden ja sen taustalla piilee käytännös-

sä täysin vähintään 20 henkilöä työllistävät yritykset, joita toimii alueella 73 kappaletta. Alle viiden henkilön yritykset kasvoivat myös selvästi, mutta 5–20 henkilön yritysten liikevaihto pysyi keskimäärin ennallaan. Kaiken kaikkiaan puolet ryppään yrityksistä kasvoi alkuvuonna ja suunnilleen kolmannes saavutti vähintään 15 %:n liikevaihdon nousun.

Palkkasumma kääntyi hienoiseen laskuun, mikä viittaa tuotannon tason pysyneen korkeintaan ennallaan liikevaihdon kovasta noususta huolimatta. Se osoittaa myös liikevaihdon nousun juontuvan suurelta osin raaka-aineiden hinnoista. Kuitenkin vyöhykkeen teollisuuden palkkasumman pitkän aikavälin nousu on ollut maakunnan teollisuuden

keskiarvoa nopeampaa etenkin vuoden 2010 jälkeen, joten jokilaakson teollisuus on työllistänyt muuta maakunnan teollisuutta keskimäärin paremmin.

Kokemäenjokilaakson teollisuusvyöhyke 2015 vs. 2014 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta
Liikevaihto	
Tammi-kesäkuu	9,5 %
Tammi-maaliskuu	6,0 %
Huhti-kesäkuu	12,8 %
Palkkasumma	
Tammi-kesäkuu	-0,7 %
Tammi-maaliskuu	-1,4 %
Huhti-kesäkuu	0,0 %

M20-TEOLLISUUSPUISTO

M20-teollisuuspuisto koostuu runsaasta 120 yrityksestä, jotka toimivat Porin Mäntyluodon, Kirrisannan, Reposaaressa, Tahkoluodon, Ahlaisten ja Lampin alueella. Siellä toimii yrityksiä aina alkutuotannosta teollisuuden kautta monipuolisiin palveluihin, joskin meriteollisuudella on vahva rooli Technipin telakan ansiosta. Myös energiantuotannolla on alueella tukeva jalansija tuulivoimatuotannon ja hiilivoimalan vuoksi. Klusterin liikevaihto on heilahdellut voimakkaasti viimeisen kymmenen vuoden aikana johtuen todennäköisesti Technipin telakan tilauskantojen ja laskutusaikataulujen vaihteluista. Alueen yritysten liikevaihto romahti vuoden 2015 tammi-kesäkuussa ja pudotus on

peräisin viidestä vähintään 20 henkilöä työllistävistä yrityksistä. Todennäköisesti merkittäviltä osin Technipin telakalta, joka poistaa pitkäaikaista ja syvää tilauskantojen vajuusta. Kuitenkin pienempien yritysten alkuvuosi sujui myönteisemmin, vaikka niidenkin liikevaihto laski useita prosentteja. Siitä huolimatta klusterin yrityksistä keskimäärin 57 % kohotti liikevaihtoaan ja 34 % kasvoi yli 15 %. Siten alueen yritysten kehitys vaikuttaa hyvin ristiriitaiselta. Pienempien yritysten keskimäärin valoisampi suhdannekuva jää suurten toimijoiden varjoon. Tämä näkyy myös työllisyydessä, sillä palkkasumman pudotus lienee suurelta osin peräisin telakalta. Palkkasumman kehitys on kuitenkin

pitkällä aikavälillä ollut lähellä maakunnan teollisuuden keskiarvoa, viime vuosikymmenellä jopa selvästi ripeämpää.

M20-teollisuuspuisto 2015 vs. 2014 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta
Liikevaihto	
Tammi-kesäkuu	-24,9 %
Tammi-maaliskuu	-22,5 %
Huhti-kesäkuu	-26,7 %
Palkkasumma	
Tammi-kesäkuu	-12,8 %
Tammi-maaliskuu	-19,0 %
Huhti-kesäkuu	-6,3 %

■ Kolmen yritysklusterin seuranta toteutetaan yhteistyössä Prizztech Oy:n kanssa ja se on osa INKA-ohjelmaa, josta saa lisätietoa osoitteesta http://www.prizz.fi/inka#.VS-S_5P57Sg

LUOVAT ALAT

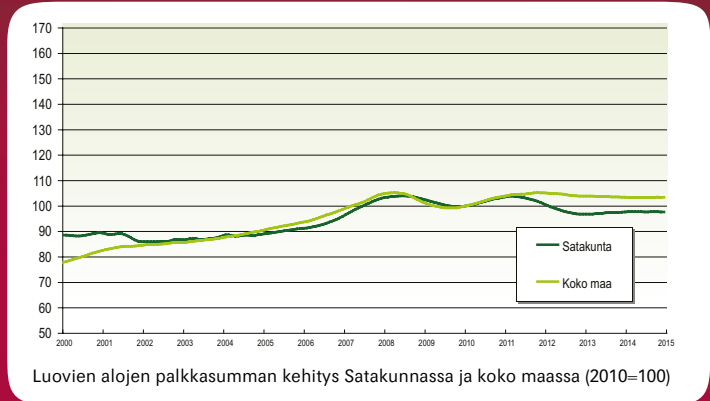
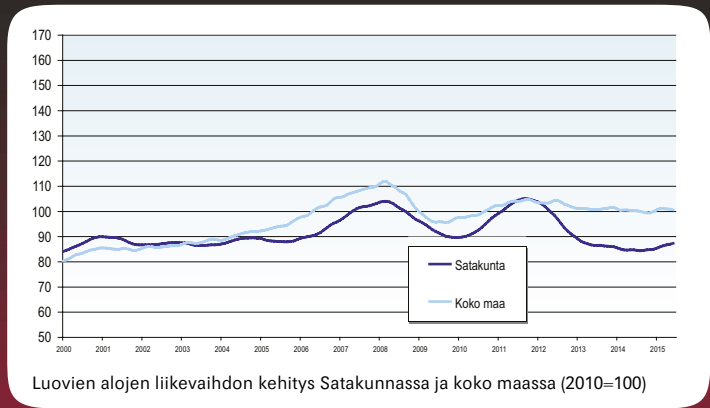
Teksti: Saku Vähäsantanen

Luovat alat -osiossa tarkastellaan joukkoviestinnän, muotoilun ja mainonnan, taiteen ja kulttuuriperinnön, viihteen, urheilun ja käsityöalojen yritysten kehitystä sekä Satakunnassa että koko maassa. Luovien alojen suunta näyttää olevan jälleen kohti valoa, sillä liikevaihto alkoi kasvaa alkuvuonna 2015 pitkän tauon jälkeen etenkin Satakunnassa. Valtakunnallisesti lasku taittui myös, mutta nousu jäi vielä hennoksi. Toisaalta Satakunnassa ala mataba selvästi alle vuosien 2008 ja 2012 tasojen, joten kurottavaa riittää vielä. Kasvun pysyvyydestäkään ei ole takeita, etenkin kun talouden yleinen suhdannetila on osoittautunut sitkeän harmaaksi, mikä näyttäisi vaikuttavan perinteisesti luovien alojen näkyymiin. Satakunnassa kasvua kirjasi alkuvuonna 47 % yrityksistä ja yli 15 %:n kasvuun

pääsi kiinni runsas kolmannes alan yrityskannasta. Käänte on peräisin yli 20 henkilön yrityksistä, sillä niitä pienempien liikevaihto supistui edelleen muutaman prosentin verran. Maassa keskimäärin 50–250 hengen yrityksissä liikevaihto laski, mutta muissa kasvoi vähän. Kaiken kaikkiaan puolet yrityksistä kasvoi koko maassa ja 39 % saavutti vähintään 15 %:n liikevaihdon nousun. Korkeat lukemat viittaavat yritysten ja eri alojen väliseen suurehkoon hajontaan.

Luovien alojen yritysten maksama palkkasumma sen sijaan laski edelleen liikevaihdon taitteesta huolimatta. Satakunnassa itse asiassa vuoden 2014 syksyllä orastanut nousu lopahti alkuvuonna. Palkkasumman lasku onkin peräisin alle 20 henkilöä työllistävistä yrityksistä, joten niiden suuri lukumäärä painoi koko luovan alan palkkasumman vuotta aiempaa pienemmäksi. Yli 20 henkilön yrityksissä palkkasumma kasvoi aavistuksen. 52 % yrityksistä maksoi palkkoja vuotta aiempaa enemmän ja 30 % kannasta vähintään 15 % runsaammin. Valtakunnallisesti palkkasumma taas putosi yli 50 hengen yrityksissä, mutta kohosi niitä pienemmissä.

Luovat alat 2015 vs. 2014 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna		
	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi-kesäkuu	3,1 %	0,8 %
Tammi-maaliskuu	2,9 %	1,3 %
Huhti-kesäkuu	3,3 %	0,3 %
Palkkasumma		
Tammi-kesäkuu	-0,4 %	-0,5 %
Tammi-maaliskuu	-0,5 %	-0,4 %
Huhti-kesäkuu	-0,4 %	-0,6 %

■ Luovien alojen tarkempi toimialajaotus on nähtävillä osoitteessa
<http://www.satamittari.fi/sites/satamittari.fi/files/asiakaskuvat/muunnokset/linkki0ID57.htm>.

RAKENTAMINEN

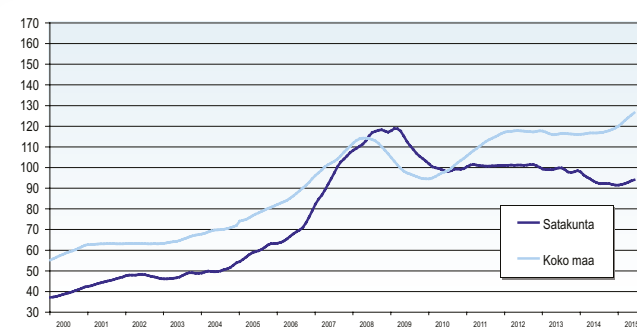
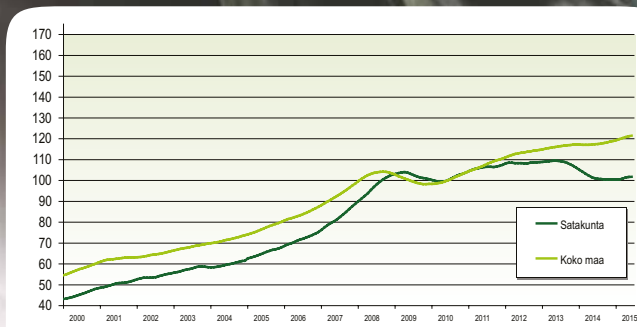
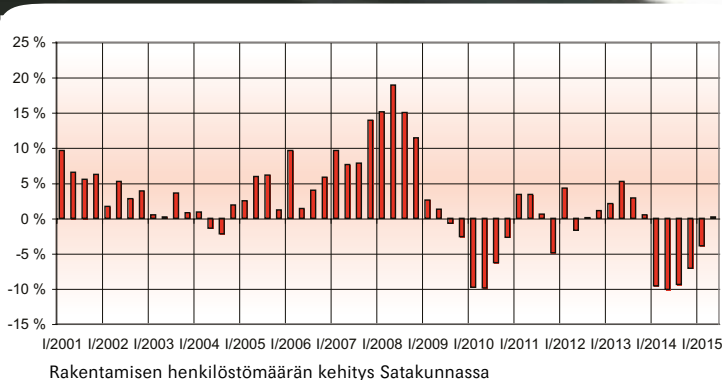
Teksti: Saku Vähäsantanen

Satakunnan rakennusalan kehitys näytti hyvin synkältä viime kevääseen asti. Laskutrendiä on osaltaan voimistanut Olkiluodon rakennustyömaan vähittäinen hiljeneminen. Myös muu rakennustoiminta on pysynyt vaisuna etenkin asuntotuotannossa ja liikeraikentamisessa, joista jälkimmäisessä Puuviljan kauppakeskuksen valmistuminen on selvästi pienentänyt volyymiä, sillä läheskään vastaavan kokoluokan hankkeita ei ole maakunnassa käynnissä. Rakennusteollisuus RT ry:n mukaan korjausrakentamisen suhdannekuva piirtyy kuitenkin selvästi muuta rakentamista valoisampana. Myös suunnittelijat ovat kokeneet näkymät muita alan toimijoita suotuisampina. Keväällä rakennusalan liikevaihto jopa kasvoi hieman pitkän tauon jälkeen, mutta kasvu lienee tilapäistä, koska Rakennusteollisuus RT ry:n mukaan maakunnan asunto- ja toimitilarakentamisen odotettiin pysyvän alamäessä kesän ja alkusyksyn aikana. Lisäksi talonrakennusurakoitsijat ovat olleet huolestuneita urakointihintojen laskusta sekä talonrakennustöiden vähäisestä määrästä.

Erityyppisen rakennustoiminnan ohella myös yrityskohtainen vaihtelu on pysynyt merkittävänä. Vaikka liikevaihto laskikin keskimäärin etenkin talvella, kykeni 48 % Satakunnassa toimivista alan yrityksistä luomaan kasvua tammi-kesäkuussa ja yli 15 %:n liikevaihdon nousu onnistui 40 %:lta rakennusyrityksistä. Aivan pienimmät, alle 20 henkilöä työllistävät ja niistä etenkin alle viiden hengen yritykset kasvoivat muutaman prosentin verran myös alkuvuodesta. Sen sijaan suurien, yli 20 henkilön yritysten liikevaihto supistui tammi-maaliskuussa jopa 15 % ja vielä huhti-kesäkuussakin parin prosentin verran. Tämä painoi koko alan pakkaselle vuoden alussa ja hidasti kasvua vielä keväälläkin. Rakentamisen vaisu suhdannetilanne peilautuu myös palkkasummaan ja siten työllisyyteen, joka pysyi alueella heikkona kevääseen saakka. Toisella vuosineljänneksellä henkilöstön vähentyminen pysähtyi ainakin tilapäisesti.

Valtakunnallisesti rakennusosalalla on pyyhkinyt Satakuntaa paremmin viime vuodet. Liikevaihto on kohonnut jo selvästi yli vuoden 2008 tason toisin kuin Satakunnassa. Kasvua kertyi runsaasti keväällä ja myös palkkasumma on kohonnut sen verran, että työllisyys on tuskin enää kovin paljolla heikentynyt. Vertailua kuitenkin vaikeuttaa Olkiluodon työmaa, joka on aikanaan voimistanut huomattavasti maakunnan rakennusalan kasvua ja siten taas valmistumisen läheneminen vastaavasti heikentää sitä osaltaan. EK:n mukaan alan suhdannetilanne pysytteli maassamme syyskuuhun asti tavanomaista vaimempina. Rakennusyritysten luottamus vahvistui selvästi lokakuussa. Sen uusin saldoluokka on +2, kun syyskuun lukema jäi vielä -12:een. Indikaattorin pitkän aikavälin keskiarvo on -8, joten luottamus kohosi pitkästä ajasta tavallista vahvemmaksi. Silti tilauskannan kuvataan olevan hieman keskimääräistä pienempi, mutta henkilöstön enustetaan kasvavan vähän. Myös Rakennusteollisuus RT ry näkee suhdanteet varsin vaisuina. Sen mukaan kuluvuosi on rakentamisessa neljättä vuotta peräkkäin heikko ja sen määrän odotetaan vähentyvän prosentilla viime vuodesta. Ensi vuodeksi ennustetaan kuitenkin noin kahden prosentin kasvua. Keskeisin kysymys Rakennusteollisuus RT ry:n mukaan on, miten investoinnit lähtevät liikkeelle. Rakennusinvestoinnit muodostavat yli puolet kaikista investoinneista. Nykyisillä ennusmerkeillä rakentamisen kasvu ei kanna pidempään vaan edellyttää yleisen

taloustilanteen kohenemista. Talonrakentamisen aloituskuutiot ovat liki viimevuotisella tasolla, mutta huomattavasti pitkän aikavälin keskiarvon alapuolella.

Rakentaminen 2015 vs. 2014 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna		
	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi-kesäkuu	-1,8 %	6,3 %
Tammi-maaliskuu	-5,8 %	4,1 %
Huhti-kesäkuu	1,5 %	8,1 %
Palkkasumma		
Tammi-kesäkuu	-2,4 %	2,3 %
Tammi-maaliskuu	-5,2 %	1,8 %
Huhti-kesäkuu	0,2 %	2,7 %
Henkilöstömäärä		
Tammi-kesäkuu	-1,8 %	
Tammi-maaliskuu	-3,9 %	
Huhti-kesäkuu	0,2 %	

Alueellinen ennakoiva hyvinvointimittaristo

Teksti: Ari Karppinen

Satamittarin hyvinvointimittaristo perustuu viimeaikaiseen hyvinvointi- ja aluetaloudelliseen tutkimukseen. Hyvinvointi on helposti hyväksyttävä yhteiskunnallisen toiminnan perustavoite, mutta mitä se on, voidaanko sitä mitata ja mitä erityispiirteitä alueellinen tarkastelukulma tuo? Stiglitz, Sen ja Fitoussi (2009) nostavat perustavaa laatua olevassa katsauksessaan hyvinvoinnin kehityksen keskeisimmäksi yhteiskunnalliseksi päämääräksi, sen mittaamista pidetään tärkeänä, mutta samalla haasteellisena: *”hyvinvointikäsitteen kompleksisuuden vuoksi hyvinvoinnille ei ole olemassa yhtä ainoaa mittaria tai lukua”*. Tämä on ollut lähtökohtana myös toteutettaessa Satamittariin Sata-hankkeen hyvinvointimittaristo-osiota. Toisaalta Satahanke EAKR-hankkeena tähtää nimenomaisesti alueellisen hyvinvoinnin arviointiin ja aluekehittämisen mahdollisuuksien arviointiin. Lukuisat aluetaloudelliset mallit osoittavat, että hyvinvointi ja taloudellinen toiminta ei jakaudu alueittain

tasaisesti, aluetaloudessa etua on läheisyydestä alueen sisällä, mutta myös maantieteellisestä sijainnista suhteessa muihin menestyviin alueisiin. Lisäksi alueiden mahdollisuudet suojautua taloudellisia häiriöitä vastaan ja vaikuttaa välittömästi aluekehitykseensä, ovat rajoitetummat kuin maatasolla. Näistä lähtökohdista Satamittarin hyvinvointimittaristo on suunniteltu jatkuvasti kehittyväksi, ennakoivuuteen pyrkiväksi, alueellisiin tavoitteisiin interaktiivisesti reagoivaksi ja laaja-alaiseksi mittaristoksi alueellisen hyvinvoinnin erilaisista ulottuvuuksista. Tämä artikkeli tuo esiin ennen muuta satakuntalaisen hyvinvointimittariston rakentamisen lähtökohtia ja muutamia hyvinvointimittaristoesimerkkejä. Laajempi katsaus löytyy www.satamittari.fi -sivustolta 2015 sekä tulossa olevasta julkaisusta Karppinen, A. & Vähäsantanen, S. (2015): *Alueellinen ennakoiva hyvinvointimittaristo*, Turun yliopiston kaupakorkeakoulu, Porin yksikkö. Julkaisusarja A.

Hyvinvointi: haasteellinen käsite – mittaamisen vaikeus

Hyvinvointia voidaan mitata monella tapaa. Mittauksista esitetyt tulokset ovat moninaisia. Esimerkiksi aidon kehityksen indeksi (Genuine Progress Index, GPI) mukaan Satakunnassa – ja ainoastaan Satakunnassa – eletään jo nyt tulevien sukupolvien hyvinvoinnin kustannuksella. GPI-mittarin mukaan vuonna 2012 aiheutettu hyvinvointitappio on -530 €/asukas – tuotannon haitat ihmisille, luonnonvarojen kuluminen ja ympäristön heikentyminen olivat arvoltaan suurempia kuin maakunnan pääomakannan nettokasvu ja markkinaehtoisien ja markkinattoman – käytännössä julkisen sektorin tuottaman, mutta myös kotona tehtävän työn – tulonjakopainotettu kulutuksen arvo. (Hoffrén & Vatanen 2014, 38–39.). GPI on yhdysvaltalaisen Rethinking Progress -järjestön kehittämä ja varsin yleisesti maatasolla käytetty ns. aggregaattihyvinvointi-indikaattori, jossa hyvinvoinnin kehitys pyritään tiivistämään yhteen lukuun (Rättö 2008; Hoffrén 2008; Hoffrén ja Vatanen 2014).

Kun tarkastellaan Satakunnan hyvinvointi-kehitystä GPI-mittarilla reilun 50-vuoden aikajänteellä, niin Satakunnan hyvinvoinnin reaalin taso on reilusti alle vuoden 1960 tason ja se on laskenut -8500 €/asukas

vuodesta 1975 vuoteen 2012. Saman hyvinvointimittarin mukaan koko Suomen hyvinvointi vuonna 2012 on vuoden 1975 tasolla (vajaa +8000 €/asukas), mutta se on laskenut 1990-luvun lamavuosien tasosta trendinomaisesti 40%. (Hoffrén & Vatanen 2014: 14, 21). Samalla ajanjaksolla vuodesta 1975 vuoteen 2012 Satakunnan ja koko Suomen kokonaistuotannon reaalin arvo asukasta kohden (BKT/asukas) on kutakuinkin kaksinkertaistunut ollen 2012 noin 30000 €/asukas (Tilastokeskus 2014). Kun verrataan tätä perinteistä, keskimääräisen taloudellisen elintason mittaria edellä esitettyyn GPI-mittariin, niin johtopäätöksenä näyttäisi olevan, että BKT/asukas-mittari selvästi yliarvioi (n. 22000 €/asukas) hyvinvointia.

Toisenlaisen, elämänarvoa painottavan hyvinvointimittarin (kulutus, vapaa-aika, eliniänodote ja tulonjaon tasaisuus) mukaan Suomen hyvinvointi on lähes 3,5-kertaistunut vuosina 1975–2010 (Pohjola, 2013). Tämä tulos merkitsee, että suomalainen – ja varmaankin myös satakuntalainen – hyvinvointiyhteiskunta on toiminut kuten on odotettu: hyvinvointi asukasta kohden on kasvanut nopeammin kuin tuotannon arvo (BKT/asukas). Pohjolan (2013) laskelmasta voidaan päätellä, että perinteinen BKT/asukas-mittari ennemminkin

aliarvioi kuin yliarvioi hyvinvointivaikutuksia (vrt. Hoffrén & Vatanen 2014).

Satamittarin hyvinvointimittarin tieteelliset lähtökohdat

Edellä olleet hyvinvointimittariesimerkit osoittavat, että hyvinvoinnin mittaaminen on haastava tehtävä. Toisin kuin usein näyttäisi olevan, niin taloudellisen elintason kasvattaminen ei pitäisi olla minkään yhteiskunnan tavoite sinänsä, vaan tehokas talous ja toimiva hyvinvointiyhteiskunta ovat välineitä tuottaa hyvinvointia ihmisille. Käsitteellisestä haasteellisuudesta ja mittaamisvaikeuksista huolimatta voidaan helposti yhtyä huippuasiantuntijaraportin keskeiseen hyvinvointimittauksen johtopäätökseen (Stiglitz, Sen & Fitoussi, 2009 (S-S-F) (Stiglitzin ja Senin lisäksi raportin laatineen tieteellisen komission jäsenenä oli neljä muuta taloustieteen nobelistia: Arrow, Heckman, Kahneman ja Deaton): *Koska hyvinvointi on kompleksinen käsite, niin hyvinvoinnille ei ole olemassa yhtä ainoaa mittaria tai lukua*.

Hyvinvoinnin mittaamisen näkökulmasta S-S-F (2009) esittävät jatkopäätelmiä. Ensiksikin käsitteellisen kompleksisuuden vuoksi hyvinvoinnin mittaamisesta ei kannata luopua,

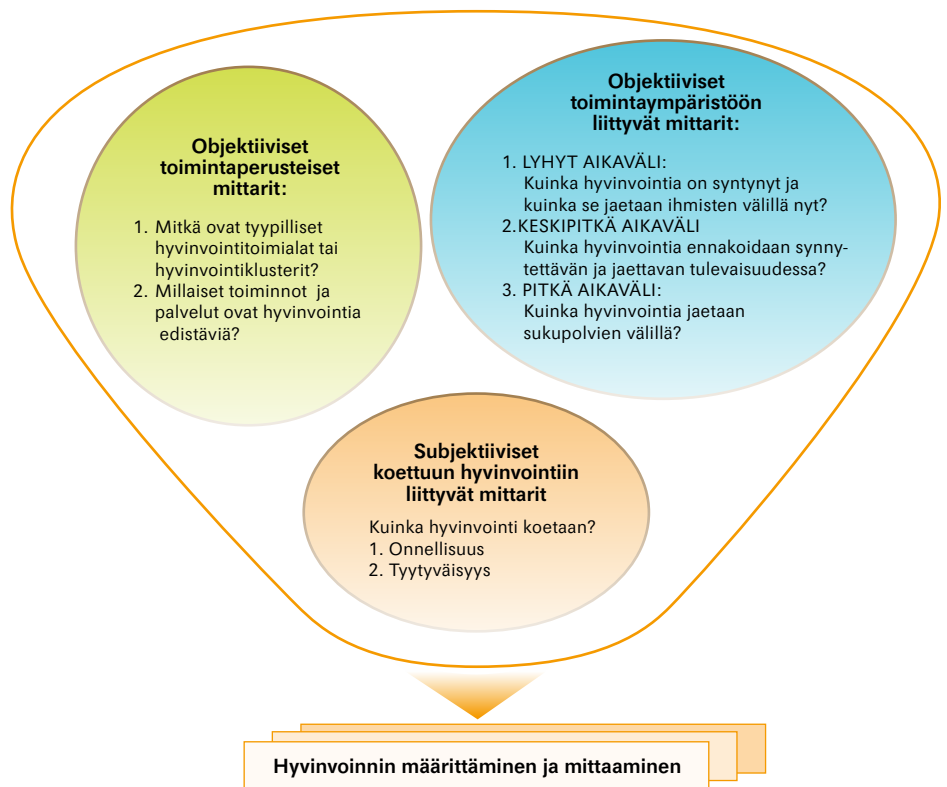
vaan tulee kehittää hyvinvoinnin tilastointia ja pyrkiä rakentamaan useammanlaisia *valideja ja hyvin perusteltuja indikaattoreita* erilaisen hyvinvointiulottuvuuksien kuvaamiseen.

Toiseksi S-S-F:n mukaan *hyvinvointimittariston reliabiliteetin* parantamiseksi on tärkeää erottaa ja analysoida erikseen nykhetken hyvinvointia (*current well-being*) ja pidemmän aikavälin kestävän kehityksen hyvinvointia (*sustainability*). Ensin mainittu sisältää taloudelliset resurssit ja niillä aikaansaadut tulot ja kulutuksen sekä ei-taloudelliset hyvinvointiulottuvuudet (muuttujat mitattu tietyssä ajanjaksona). Jälkimmäinen sisältää tyypillisesti sen, kuinka pääomavaraanto hyödyttää tulevia sukupolvia ja sen, kuinka elämänmuotomme (luonnonmukainen, fyysinen, inhimillinen ja yhteiskunnallinen) säilyy tuleville sukupolville (muuttujat mitattu tietyssä ajanhetkenä). Ongelmia, sekaannuksia ja jopa virheellisiä johtopäätöksiä on S-S-F:n mukaan syntynyt juuri siitä, kun nykyhetken hyvinvointimittarit ja kestävään kehitykseen liittyvät mittarit on yritetty sisällyttää yhteen ja samaan hyvinvointi-indikaattoriin. (vrt. aggregaatti-indikaattorit, esim. GPI).

Kolmantena keskeisenä jatkopäätelmänä S-S-F raportista voidaan esittää, että kun puhutaan hyvinvoinnista ja sen mittaamisesta, niin olisi erotettava koettu hyvinvointi (*subjektiivinen mitta*): onnellisuus ja tyytyväisyys ja hyvinvointiin oletettavasti vaikuttavien tekijöiden mittaaminen (*objektiivinen mitta*). Ensin mainittu korostaa yksilöllisiä eroja, vaikka olosuhteet keskeisissä ulkoisissa tekijöissä ovat samanlaiset (esim. BKT/asukas). Jälkimmäinen puolestaan soveltuu hyvin maa- ja aluekohtaiseen vertailuvaan hyvinvointimittaukseen.

Satamittarin hyvinvointimittareiden erityispiirteet: aluetalouseläytyisyys ja ennakoivuus

Satamittarin alueelliset hyvinvointimittarit perustuvat S-S-F:n suosituksiin (ks. kuvio 1). Keskeisenä rajoittavana tekijänä on kuitenkin se, että S-S-F raportin näkemykset perustuvat merkittävilta osin maatason hyvinvointimittareihin ja Satamittarin hyvinvointimittareissa pyritään aluetason tarkasteluihin. Satamittarissa *korostuvat aluetaloudelliseen toimintaympäristöön liittyvät hyvinvointi-indikaattorit*, mutta myös koettuun subjektiiviseen hyvinvointiin liittyvät tarkastelut. Hyvinvointitoimintoihin liittyviä indikaattoreita esitetään esimerkinomaisesti.

Kuvio 1. Satamittarin hyvinvointimittariston perusulottuvuudet perustuvat Stiglitz, Sen, Fitoussi (2009) suosituksiin.

Satamittarin hyvinvointi-indikaattoreita on kehitetty EAKR-rahoitteisessa SATA-hankkeessa aluetasolla. Hyvinvointi-indikaattoreiden oleelliset lisäpiirteet verrattuna S-S-F:ään (2009) syntyvät ensiksikin siitä, että alue maan sisällä on tietyissä suhteissa erilainen toimintaympäristö kuin maa. Tyypillisesti alueet ovat enemmän keskinäisriippuvia kuin maat, alueet ovat enemmän riippuvia keskushallinnon toimenpiteistä (tulo- ja menovirroista) kuin maat keskenään, alueet ovat herkempiä talouden häiriöille, alueilla on huomattavasti rajoitetummat mahdollisuudet vaikuttaa aluetaloutensa äkillisiin häiriöihin, ja jos niihin yritetään vaikuttaa, niin maatasoa herkemmin vaikutukset "vuotavat" aluetalouden ulkopuolelle.

Toiseksi hyvinvointiedellytykset ja -toiminnot luodaan ja koetaan usein aluetasolla, joka liittyy ihmisten jokapäiväiseen elinympäristöön. Luonnollinen aluejako alueellisissa hyvinvointimittareissa olisi työssäkäyntialue ja tavanomainen elinpiiri (asuin- ja vapaa-ajan asunnon paikka, työpaikan ja/tai koulun sijainti). Koska alueellisten hyvinvointimittareiden muodostamisen yksi käytännön rajoitus suhteessa vaikkapa maatason mittareihin liittyy tilastoaineistojen saatavuuteen, niin käytännössä alueluokituksena käytetään kunta-, seutukunta- ja maakuntatasoa.

Kolmanneksi aluetalouden tasolla reaalisien hyvinvoinnin kehityksen kuvaaminen on enemmän suuntaa-antavaa, koska aluetasolla ei ole saatavilla käypähintaisten aikasarjojen deflaattoria. Ei siis voida huomioida alueellisia eroja esimerkiksi hyödykkeiden, palvelujen ja asuntojen hintakehityksessä. Lisäksi maakunta- tai sitä pienemmällä aluetasolla

useat sukupolvien välisen hyvinvoinnin tyypilliset indikaattorit (esim. GPI, ISEW, Index of Sustainable Economic Welfare) on vaikea kohdistaa tietylle alueelle, vaan tyypillisesti hyvinvointihaitat kulkeutuvat aluerajojen yli (esim. ilmansaasteiden kustannukset, ks. kuvio 1. objektiiviset mittarit: pitkä aikaväli).

Eryistä huomiota kiinnitetään hyvinvointimittareiden ennakoivuuteen, koska aluetasolla taloudelliset vaihtelut ovat maatasoa suurempia ja suorat keinot puuttua vaihteluihin ovat vähäisempiä. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että aluetaloudellisen menestyksen edellytyksistä ja aluetalouden erilaisesta kyvystä vastata talouden yllättäviin häiriöihin muodostetaan ennakoivia taloudellisen hyvinvoinnin indikaattoreita. Mittariston avulla voidaan ennakoita alueen joutumista esimerkiksi ns. äkillisen rakennemuutoksen alueeksi (ERM) ja kykyä palautua luonnolliselle kasvu- ja työllisyydelle. Tällä on suoria hyvinvointivaikutuksia esim. asukkaiden kokeman taloudellisen turvallisuuden, tulonjaon tai vaikkapa asuntojen alueellisen hintariskin ja siten varallisuuden alueellisen jakaantumisen näkökulmasta. (ks. kuvio 1. objektiiviset mittarit: keskipitkä aikaväli).

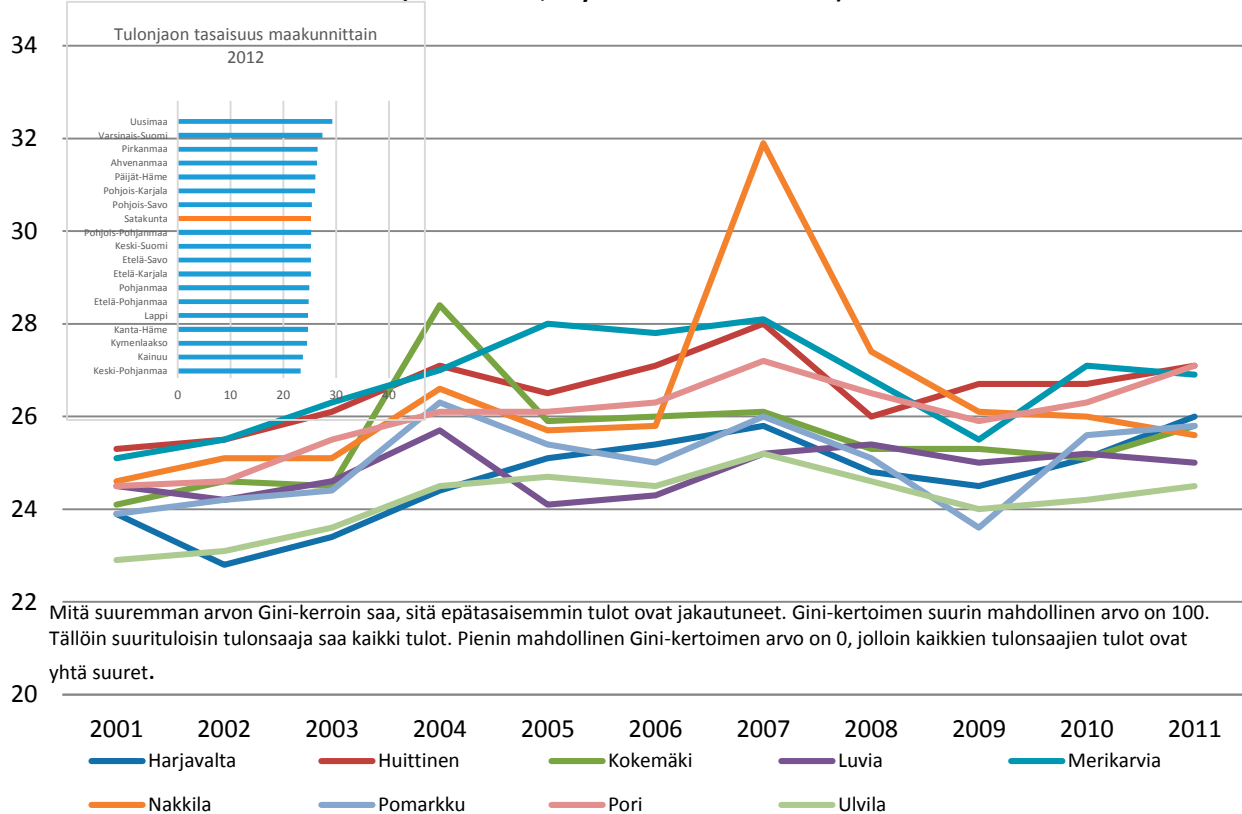
Esimerkkejä satakuntalaisesta hyvinvoinnista

Seuraavaksi tässä artikkelissa on esitetty muutamia Satamittarin hyvinvointimittaristoiesimerkkejä ja tulkittu niitä aluekehittämisen näkökulmasta. Kattavampi hyvinvointimittaristo ja hyvinvointimittariston jäsenyys – yhteys tutkimukseen, muihin hyvinvointimittareihin, aluekehittämiseen tai vaikkapa kuntien hyvinvointikertomuksiin – löytyy sähköi-

>>

Tuloerot maakunnittain ja kunnittain Porin seutukunnassa 2001-2011

(Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot)

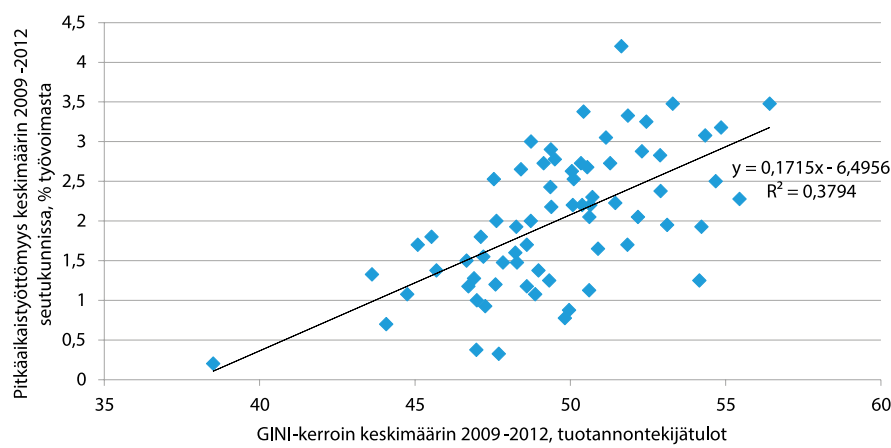
Kuvio 2. Tuloerot käytettävissä olevien tulojen suhteen maakunnittain 2012 ja Porin seutukunnan kunnittain 2011–2011.

>> sesti osoitteesta www.satamittari.fi vuodesta 2015 eteenpäin ja julkaisusta Karppinen & Vähäsantanen (2015): "Alueellinen ennakkoiva hyvinvointimittaristo". Turun yliopiston kauppar korkeakoulu, Porin yksikkö. Julkaisusarja A. (tulossa).

Kuviosta 2 nähdään (pieni kuvio), että erot Suomen maakuntien välillä käytettävissä olevien tulojen tuloeroissa maakuntien sisällä ovat varsin pienet ja tasoltaan alhaiset vuonna 2012. Tuloerot ovat jonkin verran suuremmat taloudellisesti menestyvien maakuntien osalta. Tämä on osoitus siitä, että hyvinvointiyhteiskuntamme alueellinen tulonjakojärjestelmä on toiminut hyvin. Toiseksi esimerkkikuviomme Porin seutukuntien kuntien sisäisestä tulonjakoeroista (iso kuva) osoittaa, että käytettävissä olevien tulojen tulonjakoerot ovat varsin vähäisiä myös kuntien sisällä ja ne käyttäytyvät samalla tapaa eli 2000-luvulla tuloerot ovat kasvaneet lähes kaikilla hiukan ja edelleen finanssi- ja eurokriisin jälkeen (2009–2011) lievästi tasaantuneet. Tämä siis siitä huolimatta, että työttömyys on kohonnut.

Hyvinvointinäkökulmasta ja alueellisen kehittämisen näkökulmasta tärkeämpää kuin tietää tuloerojen kehityksestä sinänsä (kuvio 2) olisi saada käsitys siitä, kuinka tuloerot vaikuttavat aluetaloudessa. Kuviossa 3 on esimerkinomaisesti tarkasteltu Suomen

Tuloerot vs. pitkäaikaistyöttömyys seutukunnissa

Kuvio 3. Tuloerot tuotannontekijätulojen suhteen seutukunnissa ja pitkäaikaistyöttömyys 2009–2012.

seutukuntien sisäisiä tuloeroja nykyisen taloustaantumana aikana (Gini-kerroin keskimäärin 2009–2012 tuotannontekijätulojen suhteen) ja verrattu niitä saman ajanjakson pitkäaikaistyöttömyyteen (osuus työvoimasta, %) seutukunnissa. Pitkäaikaistyöttömyydellä ja tuloeroilla seutukunnissa on selvä positiivinen suhde eli niissä seutukunnissa, joissa on suuremmat tuloerot myös pitkäaikaistyöttömyys on merkittävämpää. Tällä on useammanlaatuisia seurauksia aluekehittämisen tai pitkäaikaistyöttömyyden hoidon näkökulmasta. Näistä on keskusteltu ja ana-

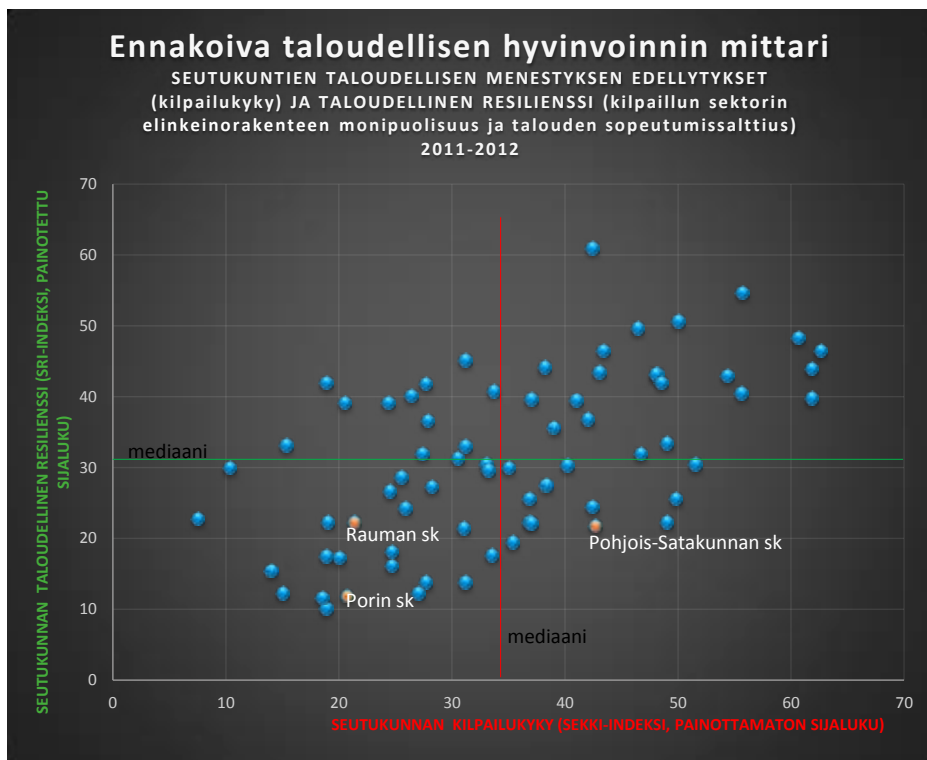
lysoitu tarkemmin julkaisussa Karppinen & Vähäsantanen, 2015. Samoin em. tutkimuksessa on tarkasteltu tuloerojen ja taloudellisen menestyksen välistä suhdetta.

Alueelliset hyvinvointimittarimme pyrkivät olemaan aluetalouden tasolla ennakoivia. Luonnollisiin työssäkäyntialueisiin perustuvia kehityskulkuja ei voida tarkasti ennustaa, koska ei ole olemassa työssäkäyntialue- tai seutukuntakohtaisia malleja talouden toiminnasta, yksittäiset alueet ovat hyvin riippuvia muiden (naapurialueiden) ta-

loudellisesta kehityksestä ja seutukuntatason tilastolliset aineistot ovat usein puutteelliset mallien rakentamisen näkökulmasta. Seutukuntatason hyvinvoinnin kehitysedellytyksiä voidaan kuitenkin yrittää ennakoita seutukuntien taloudellisten menestysedellytysten avulla.

Kuviossa 4 on esitetty yksi alueellisen hyvinvoinnin ennakoiva tarkastelu. Siinä on keskitetty taloudellisen hyvinvoinnin edellytyksiin seutukunnissa. Kuvio on tulkittu Satakunnan seutukuntien näkökulmasta. Vaaka-akselilla on mitattu pidemmän aikavälin taloudellisen kilpailukykyyn edellytyksiä perustuen aluetaloudellisen menestyksen tyypillisiin kasvutekijöihin (SEKKI-indeksi, ks. tarkemmin www.satamittari.fi). Nämä tekijät ovat varsin pysyviä tarjonta- eli resurssitekijöitä ja siinä mielessä mittari on pidemmällä aikavälillä ennakoiva. Globaalissa kilpailussa hyvin menestyvät alueet omaavat hyvät edellytykset ylläpitää ja rahoittaa taloudellista hyvinvointiaan.

Toisaalta seutukuntataloudet ovat huomattavasti herkempiä talouden ulkoisille häiriöille kuin koko kansantalous. Erityisesti globaalissa kilpailussa pärjäävän teollisuuden menestys on keskeisessä asemassa myös lyhyemmällä aikavälillä. Alueellisen teollisen rakenteen monipuolisuus vaikuttaa siihen, kuinka herkkiä alueet ovat ns. epäsymmetrisille (toimialakohtaisille) häiriöille. Monipuolisen teollisen toimialarakenteen alueet kärsivät todennäköisesti vähemmän talouden häiriöistä verrattuna yksipuolisen teollisen elinkeinorakenteen alueisiin. Kuviossa 4 pystyakselilla on mitattu kansainvälisessä kilpailussa pärjäävän teollisuuden toimialarakenteen monipuolisuutta Herfindahl-Hirschman-indeksillä ja yhdistetty se aluetalouksien sopeutumissalltiusindikaattoreihin. Yhdessä ne

Kuvio 4. Aluetaloudellinen materiaalsen hyvinvoinnin ennakoiva mittari.

muodostavat seutukuntien taloudellisen resilienssin eli kimmoisuuden indikaattorin. (SRI-indeksi, ks. tarkemmin www.satamittari.fi tai TEM:n ylläpitämä Toimiala Online <http://www2.toimialaonline.fi/>).

Kuviossa 4 alkuperäiset indikaattorit on mitatasteikkovakioitu tarkastelemalla seutukuntien sijalukuja ko. muuttujien suhteen. Näin muodostettujen mediaanien suhteen lounaisnurkkauksessa olevilla seutukunnilla on sekä keskimääräistä paremmat kilpailukykyedellytykset että niillä on keskimääräistä parempi taloudellinen resilienssikyky.

Satakunnan seutukunnat omaavat keskimääräistä paremmat taloudellisen hyvinvoinnin säilyttämisen edellytykset, joskin Pohjois-Satakunnan kilpailukyky on keskimääräistä heikompi. Mediaanin sijasta voidaan käyttää myös muita jakaumavertailulukuja (esim. desiilit, kvintiilit) kuvaamaan seutukuntien riskiä ajautua ERM-alueeksi lyhyellä tai pidemmällä aikavälillä.

Karppisen & Vähäsantanen (2015) tutkimuksessa näitä ennakoivia mittareita on edelleen kehitetty

myös dynamisempaan suuntaan. On huomioitu pidemmän aikavälin muutokset kilpailukyvyssä ja resilienssissä. Lisäksi on erikseen tarkasteltu elinkeinorakenteen monipuolisuutta, seutukuntatalouksien eroja palautua ulkoisista häiriöistä (ilman rakennemuutosta) ja eroja rakennemuutoskyvyssä.

Karppinen & Vähäsantanen (2015) ovat lisäksi tutkineet regressioanalyysin subjektiivisesti koetun hyvinvoinnin (onnellisuus ja tyytyväisyys) määräytymistä. Tässä he ovat käyttäneet aineistona European Social Survey-tietokantaa (noin 50 000 havaintoa vuonna 2012) ja Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksia 1987–2010. Lisäksi em. tutkimuksesta ja Satamittari-sivustolta löytyy runsas joukko perinteisiä objektiivisia hyvinvointitoimintoihin liittyviä mittareita (mm. terveys, sosiaaliset suhteet, turvallisuus, syrjäytymisriski, ks. kuvio 1).

Satamittarin hyvinvointimittaristo ei ole kuitenkaan lopullinen kuvaus satakuntalaisesta hyvinvoinnista, vaan mittaristo on pyritty rakentamaan silmällä pitäen jatkuvia, uudenlaisia aluekehittämisen tarpeita. Mittariston tuloksia tullaan hyödyntämään esimerkiksi Satakunnan älykkään erikoistumisen mittaristoja rakennettaessa.

Lisätiedot:

Ari Karppinen

ari.karppinen@utu.fi | ari.karppinen@uta.fi

Saku Vähäsantanen

saku.vahasantanen@utu.fi

etunimi.sukunimi@satakunta.fi

Talouskatsauksessa tarkastellaan Satakunnan talouden kehitystä sekä kokonaisuutena että tarkemmin eri toimialoilla. Katsaus ilmestyy kaksi kertaa vuodessa, kesä- ja joulukuussa. Tämä numero on talouskatsauksen 26. numero, ensimmäinen ilmestyi kesäkuussa 2003. Katsauksen perusaineistoa ovat Tilastokeskuksen tuottamat liiketoiminnan kuukausikuvaajat. Muista aluetilastoista poiketen kuvaajien viive on vain muutamia kuukausia, joten ne mahdollistavat talouden käännteiden seurannan myös aluetasolla. Toimialoittaisissa näkymissä on hyödynnetty toimialajärjestöjen asiantuntemusta ja yleisissä talousnäkymissä eri ennustelaitosten julkaisuja. Katsauksen viimeisimmät tilastotiedot ovat kesäkuulta 2015, ennusteiden ja näkymien osalta marraskuulta 2015.

Satakunnan talous-katsauksen rahoittaa Euroopan aluekehitysrahasto Satakuntaliiton kautta. Yhteistyökumppaneita ovat myös mm. Länsi-Suomen Osuuspankki, Nordea, Pohjois-Satakunnan Kehittämiskeskus Oy, Porin yliopistokeskus, Prizztech Oy, Satafood Kehittämisyhdistys ry, Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunnan ELY-keskus, Satakunnan kauppakamari ja Satakunnan Yrittäjät ry.

Lisää katsaukseen ja laajemmin Satakunnan kehitykseen liittyvää materiaalia löytyy Internet-sivuilla www.satamittari.fi. Palautetta katsauksen ja Internet-sivuston kehittämiseksi satakuntalaisia entistä paremmin palvelevaksi tietolähteeksi otetaan mielellään vastaan.

Lisätietoja:

Aluekehitysasiantuntija

Saku Vähäsantanen

Satakuntaliitto

puh. 044 711 4350

etunimi.sukunimi@satakunta.fi

<http://www.satamittari.fi>

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2000-2013

SATAKUNTALIITTO

**SATA
MITTARI**

Satakuntaliiton ylläpitämä Satamittari-verkkosivusto osoitteessa <http://www.satamittari.fi> tarjoaa Satakuntaa käsittelevää tilasto-, tutkimus- ja ennakointitietoa. Satamittari kuvaa ajankohtaisesti alueen elinkeinoelämän ja kilpailukyvyn kehitystä sekä tarjoaa monipuolisesti Satakunnan taloutta koskevaa tietoa. Satamittarista löytyy myös kattavia kunta- ja seutukuntatietoja Excel-taulukoina sekä Satakunnan yrityshakemisto Satakanta.